М11
М-39

А. Мо ievич

Митрополитул Гавріил

Бănулеско-Бодони,

Ăтемееторюл ши Ѡрмăдуиторюл

Епархіей Кишинăулуй ши а Хотинăулуй.

(Ку прилежул сутей де ани дела Ăтемеиреа ей ла 21 Август 1913).

Прекувăнтаре.

2441

Ла анул трекут ной, лăкуиторій Бессарабіей, ам авут букуріе съ сърбъм о сутъ де ани дела алтураря църій ноастре кътре Ăмпъръція Россіей, дин каре астъзй фăчем парте. Ачастъ алтураре ау фост ăнчепутул ачелей віеці пачнице четъценещи, каре о дучем ной акум ши ла каре демult ау нъзуит пъринцій пъринцилор нощрій.

Цара Молдовей, а кърея парте ау фост Бессарабія ла трекут,—суферинд греуа апъсаре дин доуъ пърці,—дин парта турчилор ши дин парта домнилор ей гречй, аша нумиці фанаріоці,—че ера пуцй де турчй ши жепоі цара кът че путе, дин чеде май депъртате времй, тоате нъдъждуириле ей ши ащептъриле чеде май луминоасе ши ле ăндрепта ăспре Россія, възинд ăтрăнса мăнтуитоаря ей дин нъказурй. Ăкъ пе ла сфършитул сутей а XV дела Христос домнул Молдовей Ştефан чел Маре ăл руга пе мареле князй ал Москвей Іоанн ал III съй дее ажуторй ăпротива некрединчо-

Гос. библиотека МССР им. И. Х. Крянгэ
88445

шилор турчій. яр сунт ѧпъратул Алексіе Михайлович воивозій Молдовій се унѣ съ трякъ ѧ супунеря Россіей. Не ла ѧчепутул вѣкулуй ал XVIII тот нородул молдовенеск ку букуріе примисе вестя деспре униря домнилор Мунтеніей (а Валахіей) Константин Брѫнковану ши ал Молдовей Димитріе Кантемир ку ѧпъратул Петру чел Маре спре избъвпря църилор ромѫнещй (молдовенещй) де жугул турческ. Ръзбоюл дела Прут, фъкут де Петру чел Маре ла анул 1711, дин неворочире, нау фост ку избѫндъ; дар ачест ръзбой ау ѧтърит ѧ молдовенй крединца, къ избъвпре лор требуй съ ле віе нумай дин партя Россіей.

Бируинцеле недтрекуте але осташилор руссещй асупра турчилор сунт ѧпърътяса Екатерина а II ау аръtат. къ ачастъ крединцъ нау фост зъдарникъ. Доуъ ръзбоае а рушилор ку турчій, че сау сфѫршит ку ѧкееря пъчій ла Кучук—Кайнарджи (21 Іуліе 1774 анй) ши ла Яшй. (29 Декемвріе 1791) яу дат нородулуй молдовенеск путиндъ съ ръсуфле май ку ушуринцъ. Турчія ау фъгъдуит, къ ва фаче ѧбунътъцирй дестул де ѧсемнате политичещй ши бисеричещй локуиторилор Молдовей ши Мунтеніей. Тримесул Россіей ѧ Турчія ау къпътат дрептул де апъраре а църилор ромѫнещй ши Турчія ау фъгъдуит, къ ва авѣ ѧ ведере ѧсемнъриле луй. Дар ау трекут примеждія пентру Турчія, ши я яръшй ау принс ашй кълка фъгъдуинцеле де май ѧнаинте. Кѫнд сфатуриле Россіей, ѧдрептате спре Турчія, нау адус ла урмъриле дорите, ѧпъратул Александру I ау ѧчепут ръзбоюл ку дѫнса кътре сфѫршитул анулуй 1806. Оштриле руссешй ау ѧтр т ѧ Молдова. Нородул ляу ѧтѫлнит, ка не избъвиторій съй, яр веститул юбиторй де ням ал Молдовей, митрополитул Веніамин Костаки ѧ скрисоаря са кътре ѧпъратул Александру, че ау фост ѧнаинтатъ ла 27 Іуніе

ал анулуй 1807 ла Яшй ши кътре генералул Апраксин дела 28 Август ау ругат, ка Молдова ши Мунтенія съ фіе алътурате де Ѧпъръція Россіей. къ ачастай „ругъминтя общяскъ а нородулуй. Атр ачаста ел ведѣ мѫнтуиря църій сале.

Ощириле руссещй ку князул Александру Александровичъ Прозоровскій Ѧ фрунте ау купринс Бессарабія, Молдова ши Мунтенія. Фостул воевод ал Молдовей, Ѧсемнат де турчй, Мурузи, сау депъртат ла Константинополй, яр окѫрмуиря църій ау луато асупра са диптъй сенаторул Сергѣй Сергѣевичъ Кушниковъ ши апой Красно Милашевичъ. Бисеричеще църиле, че пън акум атѫрнасе дела патріархія дин Цариград, ау фост акум супусе бисеричій руссещй; Ѧ фрунтя бисеричій лор ау фост ашезат де Пресф. Ѧдрептъторюл Синод ал Россіей митрополитул Гавріил Банулеско-Бодони, молдован дин нашере ку нумиря де екзархъ ал Молдовей, Мунтенієй ши Бессарабіей ши митрополитъ ал Молдовей.

Ѧ курцеря де чей Ѧтъй чинчй анй ръзбоюл рушилор ку турчій нау дат превестирй бъне. Нумай Ѧ анул 1811, кѫнд ау фост ашезат Ѧ фрунтя арміей руссещй веститул Михаил Илларіонович Кутузов, старя требуинцилор ау принс а се аръта май бун пентру Россія. Армія турчаскъ треяуѣ съ фіе здробитъ нумай де кѫт. Атунчй генералул ши мареле визир турческ Ахмет-Бей сингур ау принс ал руга пе Кутузов деспре Ѧкееря пъчій, че ау ши фост Ѧ кеетъ ла 15 Май 1812 ла Букурещй. Дупъ Ѧвояла дела Букурещй. Турчія яу дат Россіей Бессарабія ку четъциле Измаил, Бендерй. Хотин. Килія ши Аккерман. А доуа зи дупъ ачаста Кутузов сау гръбит ла Петербург, яр окѫрмуиря Бессарабіей ау пріимито Ѧ мѫйнеле луй адмиралул Павел Васильевичъ Чичагов, бунелул Архипъсторюлуй ностру де астъзй Просфинцитулуй Серафим.

Адумиралул Чичагов ау фост ачела, каре ау пус темеліиле віецій четъценещй а Бессарабіей де астъзй, пе кънд ѧтемееторюл віецій ей бисеричещй, че сау ѧчепут о лякъ май тѫрзіу, ау фост митрополитул Гавріил. Фіинд екзархул Молдовей, митрополитул Гавріил ау примит порункъ дела Пресф. Синод съ факъ планул епархіей челей ноу де песте Нестру". Порунка ау фост ѧплинитъ, ши планул митрополитулуй Гавріил, дупъ арътаря Пресф. Синод деспре ѧтокмиря епархіей Бессарабіей ау фост ѧтърит де Ѧпъратул Александру I ѧ Теплиц, ла 21 Август 1813. Ноуа епархіе ау фост нумитъ а Кишинъулуй ши Хотинулуй ку титлул де митрополіе ши екзархіе ши ѧ фрунтя ей ау фост ашезат де Пресф. Синод митрополитул Гавріил. Дупъ моартя луй епархія Кишинъулуй ау фост трекутъ ѧ рангул ал доиля ши нумитъ архіепископіе.

Астъзй, дупъ о сутъ де анй дела алътураря Бессарабіей кътре Россія, се ѧплинеще ши сута де анй дела ѧтемееря віецій бисеричещй ѧ епархія ноастръ. Есте о сфѫнтъ дъторіе а фіекъруя молдован крещин дин Бессарабія де ашй адуче аминте деспре ѧтѫюл архипъсторѫ ал епархіей ноастре дупъ че ау ѧтрат я ѧ сѫнул бисеричей руссещй ши деспре мърецул лукру, че ау фъкут ел ши пентру каре Бессарабія требуй съй ръмѫе ѧ вечй мулцъмитоаре, ка фійкалуй духовничяскъ.

Митрополитул Гавріил, молдован дин нащере поате съ фіе пус ѧ рѫнд ку чей май марй оаменй ай времій сале. Епархія Кишинъулуй, орѫндуитъ де дѫнсул, ел ау пріимито фіинд лестул де ѧнаинтат ѧ врѫстъ ши ѧпелепцит де фелй де фелй де примеждій але віецій общещй де атунчй. Ѧкъ ла анул 1792 ел фосесе нумит де ѧпъръtяса Екатерина а II митрополит ал Молдовей; дар дин причина тулбуръріlор политичещй де атунчй аутребуи съ лепеде Молдова, ши съ се муте ѧ Россія.

Дин ноу ау фост кіемат ел ѧ Молдова ши Мунтенія пе время ръзбоюлуй рушилор ку турчій, ѧтре аній 1806 ши 1812. яр де атунчй, стѫнд ѧ фрунтя епархіей Кишинъулуй, ел ау ѧтребуинцат тоатъ минтя са чей луминатъ, тоатъ путеря са чей необичнуитъ де мункъ, спре буна ѧтокмире а епархіей сале, че ера пе атунчй фоарте маре.

Ѧдестуларя черерилор духовничещй але пъсторицилор, луминаря преоцимей ши а нородулуй, къутаря кипурилор бънещй пентру цинеря касей митрополіей, а дикастеріей (жудеката преоцаскъ ай консисторіей), а семинаріей, а типографіей екзархичещй молдовенещй, —ера грижа луй де тотдяуна. Афаръ де ачаста ел мулт ау лукрат ши ла ѧтокмиря четъценяскъ а Бессарабіей. Шепте аній ши шепте луній ау цинут служиря митрополитулуй Гавріил ѧ Бессарабія. Аичй ау ши мурит (ла 30 Мартіе а анулуй 1821), ла ал 76 ан ал віецій сале ши ау фост ѧмормѫнтат ѧ бисерика мънъстирій Капріана, зидитъ де лѫнсул,—че ера пе атунчй аверя митрополіей дин Кишинъу.

I.

Митрополитул Гавріил, локул нашерій луй ши нумеле луй лумеск.—Чей динтъй аній ай віецій ши ѧвъцътура луй ла школалъ.—Ріаца ши служба луй ѧ стреинътате ши ѧ Россія. Сфинциря архимандритулуй Гавріил епископ ал Бендерюлуй ши ал Четъцій—Албе (Аккерманулуй) ши служиря луй ка митрополит ал Молдовей ши Мунтеніей, ал Екатеринославулуй ши ал Кіевулуй.

Митрополитул Гавріил се тръцѣ динтр-ун ням чинстит молдовенеск, мутат дин Молдова, ѧ Ардел (ѧ Аустро-Унгарія). Стръмошій луй ера ѧрудицй ку вестита фамиліе а Кълимашилор, дин карѳ ера домнул Мол-

довей Іоанн Кълимах (1758—1761) ши фрате съу Гавріил Кълимах, че ау фост митрополит ал Молдовей († 1786). Татъл луй Григоріе Банулеско, ла порекла кэруя ау фост адъогитъ порекла Бодони,—порекла бърбатулуй майчей луй дintр-адоуа кѣсъторіе,—ау фост ръзш дин ням ши, дупъ кум пресупун унїй, дръбант (осташ дела граници).

Ел сау нъскут ѧ анул 1746 ѧ орашул Бистрица ѧ Ардел ши ѧ ботез ау фост нумит, ка ши татъсъу, Григоріе. Кум къ митрополитул Гавріил дtр-адевър ау фост нъскут ѧ Бистрица, ачаста се веде дintр-ун документ дин анул 1823, скрис ѧ лимба латинескъ. Ачест документ ау фост ѧфъцошат дупъ моартя митрополитулуй Гавріил де нямуриле луй, кжнд мердѣ ворба деспре ѧпърциря аверій. Дtр-ачест документ се спуне: „Ку адеверинцъ се щіе, къ Григоріе Банулеско-Бодони, пъринтеле ѧналтпреосфинцитулуй митрополит сау нъскут ѧ Виндау, ѧ веститул цинут немцеск ал Бистрицей, унде сау ѧсурат динтжя датъ. Яр дупъ моартя соціей ѧтъй ау луат а доуа соціе Анастасія, дела каре ау авут трій копій, динtре каре чел динтъй ау фост Гавріил, нъскут ѧ анул 1746 ши каре прин Пронія Думнезеяскъ ау фост ридикат ла вредничія де архіепископ ши митрополит“. Де аичй се лъмуреще фоарте бине, къ Бистрица ши ну алт ораш ау фост локул нащерій митрополитулуй Гавріил.

Деспре чей динтъй аній ай віецій луй Григоріе ѧ каса пъринцилор авем щирй фоарте пуцине ши нелъмурите. Віяца, пъринцилор луй, дупъ кжт се веде, нау фост пре богатъ, ши Гавріил кум ау ѧчепут, аша ши ау ши сфжршит ѧвъцътура. супт ѧгрижириле ну а пъринцилор, чи а нямурилор съй. Дупъ ѧвъцътура чей динтъй ѧ школа дин Бистрица, пе джнсул лау луат ун мош ал луй де пе мамъ, преотул унуй сат дин ѧ-

прежуримиле Бистрицей ши лау дат ла школа нормальникъ (де ораш) дин Ардел. Аичй ел ау ѧвъцат лимбиле латиняска шп словеняска Спре десъвършпре тжнърул Григоріе ау май умблат пе ла школиле дин Буда-Песта ши дин алте ораше але Унгаріей. Де аичй ау плекат ѧ демулт вестита принтре тинерій молдовенй академія дин Кіев, ка съ ѧвеце шіинца богословіей. Ѧтржнд ѧ академіе ла 1771 ан, кжнд ау фост де 24 де анй, ел ѧ курдеря де дой анй ау сфършит тоатъ богословія.

Ѧбогъцит де шіинцй, ел акума се гръбеще ѧ Молдова, ка съ служаскъ аколо нородулуй съу. Дар аичй афлъ, къ ну шау ѧдеплинит ку тотул ѧвъцътура. Ѧ Молдова ши Мунтенія пе атунчй домнѣ лимба гречяскъ. Тжнърул Бануlеско н-о шіѣ дестул де бине.

Ка съ се десъвършаскъ ѧ шіинца лимбей гречещй, ел плякъ ла школиле май ѧналте дин Гречія, прпи Хіос, Патмос, Аѳон ши Смирна. Пеете трій анй (1776) ел се ѧтоарче ѧ Ардел ши аичй примеще вредничія де ѧвъцътурй ѧтр-ун ораш ал Арделулуй, ѧ Нъсъуд. Де акум се ѧчепе служба ѧвъцъторяскъ а луй Банулеско.

Минунатъ ау май фост ачастъ службъ а вііторюлуй митрополит Гавріил. Дела 1776 ан пън ла анул 1813, кжнд ау пріимит спре окжрмуире епархія Кишінъулуй, адекъ май 37 де анй де зиле ел сау тот мутат дин лок ѧ лок, кжнд прин доринца луй, кжнд прин пофтиря фелурителор персоане, кжнд прин нумиря окжрмуирій май ѧналте, аша къ ѧ фіекаре лок де службъ ел ау стат адесеорй май пуцин де ун ан ши ничйодатъ ну май мулт де шесе—шепте анй. Ѧ Нъсъуд ау фост ѧвъцъторй нумай ун ан. Де аичй сау мутат ла Яшй, унде ера пе атунчй митрополит Гавріил Калимах, каре лау пріимит пе Банулеско супт окротиря са.

Ла Яшĭ Банулеско ау пріимит служба де дъвцъторъ а лимбей латине ѫ школа домнѣскъ, унде ера атунчĭ дъвцъторъ ал лимбей гречещĭ ши ал философіей дъвцатул грек Никифор Ѳеотоки. Аичĭ ау петрекут ка доĭ анĭ ши апоĭ, фiинд дътърит ку кипурĭ бънещĭ ши ку рекомендація митрополитулуĭ Калимах ла патріархул дин Цариград, ау плекат ла Константинополĭ; аичĭ сау кълугърит ку нумеле де Гавріил ѫ чинстя митрополитулуĭ Гавріил Калимах ши апоĭ сау дус ла Патмос, ла школа де аколо. Време де трiĭ анĭ ау петрекут аколо кълугърюл Гавріил, лесъвършиндусе ѫ лимба гречѣскъ. Уніĭ гѫндеск, къ тот атунчĭ ау дъвцат ел ши лимба французѣскъ, каре ау щiуто ка ун француз дин нашере. Дупъ дтоарчеря ла Яшĭ ел ау пріимит ѫ школа домнѣскъ служба де дъвцъторĭ ал лимбей гречещĭ, фiинд къ Никифор Ѳеотоки плекасе ѫ Россія дупъ пофтиря луĭ Евгеніе Булгарис, чел дintъĭ епископ ал епархіей Славоно-Херсонулуĭ (дтемеятъ ла 9 Септемвріе 1775), скаунул кърія ера ѫ Полтава. Ла 31 Август ал анулуĭ 1781 митрополитул Гавріил Калимах лау сфинцит пе кълугърюл Банулеско іеродіакон, яръ ла 1 Септемвріе іеромонах ши проповедуиторĭ ал кувѫнтулуĭ Думнезееск ла митрополія дин Яшĭ. Дар ши акум нау стат іеромонахул Гавріил ѫ Яшĭ мултъ време ла служба маĭ сус нумитъ. Дупъ пофтиря луĭ Никифор Ѳеотоки, че дĭ фосесъ одатъ товарăш де службъ, яр акума ера архіепископ ал епархіей Славоно-Херсонулуĭ, ку дъвяла митрополитулуĭ дела Яшĭ, ел ау плекат ла Полтава. Аичĭ архіепископул Никифор Ѳеотоки, ла анул 1782 лу дат служба де дъвцъторĭ ал лимбей гречещĭ ѫ семинаріе, яр ла 1783 лау нумит префект (инспектор) ал семинаріей ши дъвцъторĭ ал философіей. Служба луĭ ѫ Полтава ау цинут нумаĭ ун ан.

Ла анул 1784 „дин причина деселор дурерй де кап, де піепт ши де стомах“ ши апиждеря дин причинеле, легате ку тулбуръриле ачелей времй дин Молдова іеромонахул Гавріил ау лепъцат Полтава ши ау плекат ла Яшй. Анчй ел лау апукат дкъ пе митрополитул Гаврінл Камилах, каре лау сфинцит архимандрит, яр дпаинтя морцій сале—(1786) лау аръгат вредник де а фи нумит епископ ал Романулуй, къчй епископія ачестуй ораш акум съ слобозисе, фіинд къ епископул Романулуй Леон (Гука) сра съ фіе алес митрополит ал Молдовей. Ку алецеря луй Гавріил ла епископія Романулуй се унисе ши нородул. Дар алецеря ачаста нау авут съ айбъ лок дин причина гречилор—фанаріоцй, връжмашй ай църій ши ай нямулуй. Каѳедра Романулуй ау фост принсъ де ун грек, игуменул Антоніе. Архимандрнтул Гавріил, фіинд обиждуит де недрептатя окърмуирій молдовенещй фацъ де джнсул, ау хотърят съ се дтоаркъ д Россія, че ау ши дплинит.

Д анул 1787 д время ръзбоюлуй ал доиля руссо турческ ау фуцит д Россія домнул Молдовей Александру Маврокордато ши шау алес, де локуинцъ орашул Полтава. Дпреунъ ку джнсул ау венит ла Полтава мулцй боерй—молдовенй, дтре карій ши архимандритул Гавріил Банулеско-Бодони. Александру Маврокордато дл луасъ ку джнсул ка преот ал бисеричій луй де касъ ши повъцуиторй ал копіилор луй. Дар ши ла джнсул віиторюл митрополит Гавріил нау служит мулт. Ел яръ ау биневоит съ принд локул де двъцъторй ал семинарісй, че се нумѣ акум а Екатеринославулуй, прекум ши епархія Славоно-Херсонулуй фосесъ нумитъ д анул 1786 а Екатеринославулуй ши а Херсонулуй —Таврідей. Орашул де къпетеніе ал епархіей ръмънѣ тот Полтава, ши чел дынтъй епископ ал епархіей

дин ноу ѧтокмите ау фост Амвросіе Серебреніковъ (молдовенеще Арџинтеску).

Ла ел сау ши ѧдрептат архимандритул Гаврііл, ругѫндул, съй дее во службъ ѧ семинаріе дупъ време са.

Ку ѧвояла Пресф. Синод архіепископул Амвросіе яу дат архимандритулуй Гаврііл ла 17 Януаріе ал анулуй 1788 служба де ректор ал семинаріей ши де ѧвъцъторй ал лимбей гречещй. Дар ачастъ де пре урмъ службъ ел деграбъ ау лепъдато ши ау пус ѧ локул съу пе ученикул съу Мартѫнов.

Александру Маврокордат, щиинд вредничіиле архимандритулуй Гаврііл, ѧ Февруаріе ал анулуй 1788 ау пус пентру ел кувѫнт ѧнаинтя архіепископулуй Амвросіе, ка пентру ун ом прекувіос, потривит челор сфинте, дупъ ѧтокмяла бисеричяскъ ашезат архимандрит, ѧ віяцъ благочестив ши авѫнд прекъдере ѧнаинтя челор лалцй ѧ окѫрмуиря пъсторицилор. Яр деспре неизбѫнда луй ѧ Молдова. Маврокордат спуне ѧ скрисоаря луй: „Ку недрептате, фъръ орй ши че причинъ, нумай пентру кь ау фост ѧ Россія“ нау прііміт архимандритул Гаврііл епископія Романулуй.

Служба архимандритулуй Гаврііл ѧ Полтава, май деосъбит кѫнд ау фост ѧвъцъторй ал лимбей гречещй, каре ау щіуто тот аша де бине паркъ ар фи фост грек дин нашере, ау фост фоарте родникъ. Ѧпреунъ ку архіепископій Евгеніе Булгарис ши Никифор Ѳеотоки ел поате фи нумит ѧтемееторюл школалей гречещй ѧ Россія, че ау дат аша щіуторй вестицй ай лимбей гречещй. преку ау фост Мартѫнов, Гнедич, Огинскій, Куницкій ши мулцй алцій.

Фііпд ректор ал семинаріей, Гаврііл ау авут нище неплъчерй, причина кърора, дупъ кум се веде, ау фост недрѫкаря луй ку уній дин ѧвъцъторй, карій ну путѣ

съй фіе пре пріиторй възинд, кум ел, фінд стрейн дин нащере, се ѧналцъ ѧ Россія. Ачастъ ѧпрежураре, прекум ши боала де гѫт ши піепт, че ѧл апукасе дин ноу, ау фост причинъ, къ ел, дупъ кум спуне Мартѫнов, ну се аместика ѧ требуинцеле семинаріей.

Дар май адевърат есте, къ ел пе атунчя болѣ ну ку трупул, чи май деграбъ ку суфлетул пентру ачея че се потречѣ ѧ цара луй, ѧ Молдова. Ачаста ау фост пе время чедуй де ал доиля ръзбой руссо-турческ (1787—1791). Молдова ши Мунтенія фосесъ купринсе де армія руссаскъ. Стъпѫниря руссаскъ акума ѧтокмѣ ѧ царъ рѫдуелй руссещй; я нумѣ ла челе май ѧналте службе пе ачей динтре гречй ши ромѫнй, карій ну ера куноскуцй ка оамень нечинстиць орй вѫнзъторй, че ѧй ера тотдяуна ку крединцъ. Аша фінд, архимандритул Гавріил ащепта акум, ва фаче оаре стъпѫниря Россіей тот аша ши ку челе май ѧналте локурй бисеричещй ши ащептѫнд время пріінчоасъ, се прегътѣ пентру служиря луй віітоаре. Время ачаста деграбъ ау ши венит.

Ла анул 1788 ау мурит митрополитул Молдовей Леон (Геука), яръ ла 23 Август а анулуй 1789, прин „указул“ ѧпърътесей Екатерина а II ау фост датъ порункъ комендантулуй армієй руссещй дин Молдова генерал-фельдмаршалулуй князюлуй Григоріе Александрович Потемкин „ла локул слобод ал митрополитулуй Молдовей ши Мунтеніей съ алягъ дин нямул ачела о персоанъ, щіутъ прин крединца ей ши каре съ айбъ вредничіиле требуинчоасе пентру ачаста“. Яр Пресф. Синод и се порунчѣ ку сфинціря ачестуй митрополит съл ѧсърчинезе пе архіепископул Екатеринославулуй Амвросіе. Дар алеціря митрополитулуй ау май ѧтѫрзіет. Князюл Потемкин, ку Предналта ѧвоялъ лау пофтит ла армія руссаскъ дин Молдова пе архіепископул

Екатеринославулуй Амвросіе. Афлындусе ăкъ ă кале спре Молдова ел ау кіемат дин Полтава пе ректорул семинаріей де-аколо архимандритул Гавріил Банулеско, ка пе ун ом, че поате съй фіе де бун ажуторй. Принтр-ун указ ноу ал ăпърътесей Екатерина а II, дат де Пресф. Синод ла 22 Декемвріе а анулуй 1789 архіепископул Амвросіе ау пріимит нумиря де ăгрижиторй ал митрополіей Молдовей ши Мунтеніей, яр ка викарій (епископ де ажуторй) и се порунчѣ съл сфинцаскъ пе архимандритул Гавріил Банулеско епископ ал Бендерюлуй ши Четъцій Албе (Аккерманулуй). Ăплиниря ачестей порунчй ау ăтързіет дин причина морцій луй Потемкин. Нумай ла 26 Декемвріе архіепископул Амвросіе ау съвършит хиротонія (сфинциря) архимандритулуй Гавріил, каре ера пън атунчй къпетенія дикастеріей духовничещй дин Яшй,—ă бисерика Ăнълцърій, дин мънъстиря Козія,—ăпреунъ ку преосфинциій Іона а Травелей (дин Иверія) ши Григоріе а Іерапомей. Ноу сфинцитул епископ ау фост нумит викаріе ал архіепископулуй Амвросіе ши шау алес ă де локуинцъ ачеяшй мънъстире Козія дин Яшй, унде локуѣ ши Амвросіе. Дар ачастъ служире ел ау ăплинит ну май мулт де о лунъ ши жумътате.

Дупъ сфършириа ръзбоюлуй де ал доиля руссо-турческ ши дупъ ăкееря ла 12 Декемвріе а анулуй 1791 пъчій дела Яшй, Молдова ши Мунтенія сау ăторс яръшй супт стъпънириа Турчіей, яр бисеричеще ау принс а атърна де патріархул дин Цариград, прекум ау фост май ăнаинте. Фіинд къ патріархул дин Цариград авѣ дрептул де а ăтърпи пе митрополитул Молдовей ши Мунтеніей, яр пе де алть парте, фіинд къ архіепископул Амвросіе ера нумай ăгрижиторюл митрополіей Молдовей, ши, афарь де ачаста, ачест титлу ăл примисе дела окърмуиря руссаскъ, фъръ щи-

ря дивануluй Молдовей, апой дать дупъ дкееря пъчій дин Яшй сау звонит, къ патріархул дин Цариград ну вре съл нумяскъ пе Амвросіе митрополит дрепт ал Молдовей ши Мунтеніей. Ну се щіе, че урмърй ау путут съ айбъ ачесте ворбе пентру стъпжниря руссаскъ, дар я ау сокотит, къ ва фи май ку кувіинцъ а нуми митрополит ал Молдовей ши Мунтеніей пе ун ом бине куноскут ши крединчос ей. Аша ом ау путут съ фіе епископул Гаврііл Банулеско. Дупъ Предналтул „указ“ дела 11 Февруаріе а анулуй 1792 ел ау фост нумит митрополит ал Молдовей ши Мунтеніей ши сфинцит ла Яшй дупъ деосъбита „векя рждуялъ а сфинцірій дскаунул църій Молдовей“, де кътре архіепископул Амвросіе, каре де атунчя ну сау май нумит дгрижиторюл екзархіей Молдовей ши Мунтеніей.

Ла анул 1792, ла 7 Априліе, князюл Александр Андреевич Безбородко яу скрис дпърътесей Екатеріней а II, къ „персоана ноулуй митрополит, авжнд дведере, къ-й фоарте луминат ши се поартъ бине, есте пріінчоасъ пентру ромжній (молдовеній ши мунтеній) де анчя, мъкар къ ей сингурй се тем съ мъртурисаскъ ачаста лъмурит. Ку тоате ачестя митрополитул траце нъдеже, къ се ва дтъри анчй пе мултъ време“.

Дар нъдежля митрополитулуй Гаврііл, деспре каре спуне князюл Безбородко ши акума нау авут съ се дплиняскъ. Служба са ау цинуто ел дн Молдова нумай патру луній, ла 11 Февруаріе пън ла 19 Іуніе а анулуй 1792. Ноу нумитул домн ал Молдовей Александру Мурузи дупъ депъртаря ощирилор руссещй дин Молдова, дупъ порунка патріархулуй дин Цариград яу порунчит луй Гаврііл съ лепеде скаунул митрополіей. Дар фіинд къ митрополитул Гаврііл нау дплинит порунка ачаста, зикжнд, къ ел ну поате съ лепеде скаунул луй фъръ „указул дпърътесей ши хотържря Си-

нодулуй“, апой Мурузи ау тримес патрузечй де арнъуцй ѧнармацй. карій ноаптя спре 19 Іуніе лау ѧхъцат пе Гаврінл „фъръ рясъ ши поткап“ ши лау петрекут пъи ла воевод, яр дела дѫнеул «супт пазъ маре ши аспръ ла Цариград, дупъ кум ау повестит ел сингур ѧ скрисоаря кътре митрополитул дин Новгород Гаврінл, дела 1 Декемвріе а анулуй 1792. Л Цариград ау фост адус ла патріархул. ла каре, дупъ порунка луй Мурузи, сау афлат супт стражъ патру луні «ѧ фрикъ ши примеждіе», яр дупъ ачаста, дупъ порунка министрулуй ѧпутерничит ѧ Турчія Кочубей, прин указул Екатеринеі а II ау фост слобозит. Министрул яу тримес ::руче ѧподобитъ ку пістре скумпе ши поткапул алб, тримесе митрополитулуй дин Петербург. Патріархул Цариградулуй яу фъкут чинсте маре. Л петречере де о мулціме де нород ау трекут ел дела ѧкисоаре дин куртя патріархулуй ѧ каса Соліей русеешй. Аичй ау тръит кътьва време ши апой ау венит ѧ Россія ши ау фост кіемат ла служиря бисеричій русеешй.

Кѫнд Гаврінл ау фост ѧкъ ѧ Константинополй, ау мурит ѧ Полтава архіепископул Екатеринославулуй Амвросіе (Серебренпков) ла 13 Октомвріе а анулуй 1792 Окѫрмуиря епархіей фосесъ датъ викарюлуй Екатеринославулуй, епископулуй ал Ѳеодосіей ши Маріуполей Іов (Потемкин). Ау трекут дупъ ачаста ка шепте луні, ши ла скаунул ачестей епархій. прин предналтул указ дела 10 Май а анулуй 1793 ау фост нумит митрополитул Гаврінл Банулеско-Бодони, че лъкуѣ пе атунчй ѧ Николаев. Ел ау венит ла Полтава ла 7 Іуніе ши ау ѧчепут а окѫрмуи епархія, яр епископул Іов ау плекат дин Полтава ла 18 Іуніе ѧ орашул Старѫй Кръм, локуинца викарюлуй.

Л Полтава митрополитул Гаврінл ау тръит во

чинчѣ анѣ, яр пе урмъ ау требуит съшѣ муте скаунул ѧ Новомиргород, дин губернія Херсонулуй. фіинд къ ку ридикаря ѧ скаунул ѧпъръцієй а ѧпъратулуй Павел I ѧтр-ачеле локурѣ фосесъ фъкутъ о скимбаре четъценяскъ шн бисеричяскъ: Полтава, че фъчѣ парте дин епархія Екатеринославулуй, ау фост мутатъ ла епархія Черниговулуй, епархія Екатеринославулуй ау фост нумитъ а Россіей Ноу (Новороссійская), орашул Екатеринослав-Новороссійск, яр архіепископул Екатеринославулуй—ал Новороссійскулуй шн ал Днѣпрулуй. Локуинца яу фост пусь ѧ орашул Новомиргород. Аичѣ сау мутат дин Полтава митрополитул Гавріил, мутѫнд семинарія шн Консисторія.

Шесе анѣ шн во чинчѣ луніѣ ау окѫрмуит митрополитул Гавріил епархія Екатеринославулуй шн Новороссійскулуй. Пе атунчѣ ел пунѣ ѧгрижирѣ деосебите деспре зидиря бисеричилор ѧ епархія луй, деспре рѫндуяла бунъ де динафаръ шн динлъунтру а семинаріей, деспре ѧнълцаря ѧвъдътурій шн пуртърій преоцимій, деспре пъзиря буней кувіинцѣ ѧ бисеричѣ пе время службей Думнезеещѣ, пурта грижъ деспре мънъстирѣ шн деспре ръдикаря ѧтржнселе духулуй віецій кълугърещѣ, ау орѫндуит нице ящичѣ пентру стржндеря банилор ѧ фолосул копіилор, че ѧвъца ѧ семинаріе.

Не кѫнд се афла митрополитул Гавріил ѧ скаунул Екатеринославулуй, ау фост ѧтемеят орашул Одесса, сфинцит де бинекувѫнтаря луй ѧ ругъчуне шн ѧтемееря де кътре митрополит ѧ ачест ораш а патру бисеричѣ: бисерика сф. Треимѣ—гречяскъ, а сф. Николае—соборул пентру четъцъніѣ—рушѣ, а сф. Екатеринеі—остъшаскъ шн а сф. Александру ѧ четате пе малул мърій.

Служба митрополитулуй Гавріил атѫт лау ръдикат, къ дупъ предналтул указ а ѧпъратулуй Павел I

ел ау фост стръмутат ла скаунул митрополіей дин Кіев ла 29 Септемвріе а анулуй 1799, дупъ моартя митрополитулуй Іероѳей. Ла ѧчепутул ѧпърцієй ѧмъратулуй Александру I ел ау пріимит титлул пърташулуй Пресф. Синод (ла Априліе а анулуй 1801) ши ау примит орденул сф. Андрей чел ѧтъйкіемат. Фіинд митрополит ал Кіевулуй, преосфинцитул Гавріил повъцуѣ преоцимя „съ ръмже сфънтъ ши фъръ прихань ѧ кіемаря са, фъкънд ѧ тоате дупъ хрисоавеле де сфинцире ши съ се депъртезе де добънда недряптъ“.

Время окърмуирій де кътре митрополитул Гавріил а епархіей Кіевулуй къзусе токмай атунчй, кънд Полонія (Цара Лешаскъ) се деспърцисе ѧ кътева пърцй ши дин пърциле, нимерите ѧ стъпънія Россіей се алкътуисе ѧ чей май маре парте митрополія Кіевулуй Ау требуит, ка локуриле дин ноу алътурате де Россія съ фіе ши пътрунсе де духул ѧбунътъцирилор дин партя ноилор стъпънй прекум политичеще, аша ши бисеричеще. Ла ачастъ лукраре гре бунъ парте ау луат ши митрополитул Гавріил.

Кяр ѧ чей динтъй време а службей сале ѧ Кіев митрополитул Гавріил ау требуит съ ѧчапъ лупта ку паписташій (католичій), карій, авънд путере супт стъпънириа акума апусъ а Полоніей, тотуший ну ѧчета ай ѧдулека пе православничій крещинй съ се лепеде де бисерика лор ши съ се уняскъ ку бисерика Ромей.

Прин мъсуриле грабниче ши путерниче ѧпротива ачестуй ръу, луате де митрополитул Гавріил, ел ау ажунс ла ачея, къ пърташій ши ръспънditорій унирій ку Рома ѧ епархія Кіевулуй ау требуит съшй май пуе пофта—ѧ куй. Дин противъ, ѧ скурта време а окърмуирій де кътре митрополитул Гавріил а епархіей Кіевулуй ау [illegible] чей

униций май ынаинте ку Рома преоций, четъцъний, осташий ши църаний.

Пурта грижъ митрополитул Гавриил ши деспре преоциме. Не де-о парте ел къута, ка преоций съ ну ее дела попоръний лор пентру ынлиниря челор требуинчоасе май мултъ платъ декът ли се каде, ка аст фелий съ нуй обиждуяскъ. Не де алтъ парте пурта грижъ ши деспре буна старе материалъ ничъ а преоцилор: прин ынърциря нъмынтулуй бисерическ, деспре въдовеле служиторилор бисерицещй, а копиилор лор, ши деспре преоций ешиций дин службъ. Луынд мъсурй спре ръдикаря стърій материалъ ниче а преоцимей ши а тагмей духовничещй ынеобще, ел пунъ мулте ынгрижирй ши пентру ынълдаря ши луминаря минций ши инимій лор. Ку ачест скоп ел се ынгрижъ май деосъбит, ка вііторій преоций съ фіе бине прегътиций, ау алкътуит „Хрисовул повъцуиторй“ кътре преоциме, лау типърит ши ау порунчит съ се триматъ пе ла тоате бисеричиле епархіей ка съ пъзаскъ преоцимя де неажунсурй моралъ ниче.

Мулт бине ау фъкут митрополитул Гавриил ши пентру віяца прихоаделор епархіей Кіевулуй. Ел яу оприт пе боерій паписташий де а ынкиде бисеричиле православниче, ляу тримес преоцилор спре повъцуиря лор „къртичеле ку скурта лъмурире а рындуелей бисерицещй“, урмърѣ дин тоате путериле пе паписташий ши пе чей униций ку Рома ши алтеле. Тот о датъ пурта грижъ деспре проповедуиря бисеричаскъ. Прин указуриле дикастеріей о фост порунчит преоцилор съ скріе ынфіекаре ан кътe шесе вороаве.

Пентру абатеря дела ачастъ рындуялъ митрополитул ынй неденсѣ пе преоций дестул де аспру. Ау орындуит митрополитул Гавриил май бине ши окърмуиря епархіей, ши май ынаинте де [illegible]

май мултъ луаре аминте ау дат ел окѫрмуирилор духовничещй де прин округурй ши а протопопилор (благочинилор).

Дѫнаинтя луй Гавріил протопопій ну се ѫсемна де митрополит, чи се алецѣ де преоцй ши де четъцъній орашулуй, унде се афла окѫрмуиря духовничяскъ. Митрополитул Гавріил ау рѫндуит, ка протопопій съ фіе ѫсемнацй де митрополит. Тот аша сау рѫндуит ши деспре пърташій окѫрмуирилор духовничещй (духовныя правленія). Протопопилор (благочинилор) ляу фост дате повъцуирй амънунците, кум съ се поарте ку преопимя. Віяца кълугъряскъ ау фост асъменя мулт ѫнойитъ де кътре митрополитул Гавріил. Ел ау дат порункъ, ка кълугърій ши кълугърицеле съ ну ясъ дин мънъстирй фърь дезлегаря игуменилор. Ѧ мънъстириле фемеещй ау порунчит, тоате кълугърицеле съ се деспартъ ѧ „зечимй“ ши привегеря асупра фіекърея зечиме ау порунчито «кълугърицелор алесе ши ѫчеркате». Ау луат митрополитул Гавріил мулте мъсурй ши ку привире ла буна старе економичяскъ ши буна рѫндуялъ а академіей духовничещй дин Кіев. Ел сау стъруит пентру адъуциря ла щіинцеле, че се преда ѧ академіе а курсулуй де медицинъ (щіинца лекуирій). Тот ел ау ѫтокмит ѧ академіе курсул де музикъ. Пентру партя економичяскъ а академіей ау фост акум нумитъ о персоанъ деосъбитъ, пе кѫнд май ѫнаинте партя ачаста о ѫгрижѣ чинева дин ѫвъцъторій академіей. Персоана ачаста ау фост нумитъ економ; ау фост ѫбунътъцитъ асеменя пинеря студенцилор ши старя щпиталулуй, аша къ ѫтжмплъриле де моарте ѫтре студенцй сау кам рърит.

Дела копіій преопимій дин епархіе митрополитул Гавріил черѣ, ка ей съ се ѫвеце ѧ академіе нумай декѫт, яр пентру чей, кърора ну ли се преда ѫвъцъ-

тура, митрополитул ау орѫндуит, ѧ путеря порунчій Пресф. Синод дела 25 Август 1800 „школа руссаскъ“, каре ау фост дестул де бине ѧноитъ ѧ анул 1803. Мулт ажуторѝ ау дат митрополитулуѝ Гавріил ѧтр-ачесте лукрърѝ ѧвъцатул кълугъре Ириней Фалѝковскій, ом ку мулте вредничій. Пе дѫнсул митрополитул Гавріил лау пус ректор ал академіей. Ноул ректор шау ѧдрептат тоатъ луаря аминте а луѝ спре віяца студенцилор академіей ши ау пус тоате силинцеле, ка съ факъ дин трѫшій тинерѝ ку крещере ши ѧвъцътуръ бунъ.

Служба родникъ а митрополитулуѝ Гавріил ѧ скаунул Кіевулуѝ ау цинут во патру аній, яр дупъ ачаста, прин ругъминтя луѝ, ел ау лепъдат митрополія Кіевулуѝ, дупъ кум спуне предналтул указ, дат де Прсф. Синод ла 21 Август 1803 дин причина боалелор, причинуите де окѫрмуиря епархіей, ку дезлегаре де а тръи, дупъ плакул луѝ ѧ орашул Одесса, ку ѧсемнаря пенсіей пън ла моарте—трій мій де рубле пе ан ши трій суте де рубле пентру ѧтѫя датъ („на первоначальное обзаведеніе“). Дар адевърателе причинѝ а плекърій митрополитулуѝ Гавріил дин Кіев ну не сѫнт куноскуте; се щіе нумаі, къ причиниле ачестя нау фост боала ши бътрѫнецеле. Митрополитул Гавріил ера атунчя нумаі де 57 де аній.

Лепъдѫнд Кіевул, ел ау плекат ла Одесса, унде ау тръит пън ла анул 1805. ѧ Август ал ачестуяшій ан, плекѫнд дин Одесса дин причина скумпетей віецей, ел, ку дезлегаря Предналтъ ау венит ла Дубъсарѝ, оръшел де пе малул дин стѫнга ал Неструлуѝ. Ка ши ѧ Одесса, ел ау авут аичѝ, ку дезлегаря Синодулуѝ бисерикъ де касъ, преот ши даскал, цинуцѝ дин баніѝ митрополитулуѝ. Во патру аній ау тръит митрополитул Гавріил ла Дубъсарѝ, яр дупъ ачаста яр ау фост кіемат ла ѧналта служире бисеричій.

II.

Митрополитул Гавріил — екзарх ал Молдовлахіей (Молдовей ши Мунтеніей). Мутаря луй ла Кишинъу ши старя луй аичй.—Орѫндуиря епархіей Кишинъулуй ши а Хотинулуй. Планул ей ши грижеле митрополитулуй Гавріил деспре буна ѓтокмире а ей. Мъсуриле луй спре ѓнълцаря преоцимій ши пъсторицилор. Ѓгрижириле луй деспре ѓтокмиря четъцъняскъ а Бессарабіей. Митрополитул Гавріил ѓ віяца са касникъ ши пуртъриле луй кътре оамені. Ѓчетаря луй дин віяцъ ши ѓормѫнтаря.

Ла анул 1806 сау ѓчепут ръзбоюл Россіей ку Турчія. Дупъ ѓтраря арміей руссещй ѓ Молдова воеводул ей, ѓсъмнат де Турчія, Мурузи, ау плекат ла Цариград. Окѫрмуиря църій яу фост датъ де ѓпърат динтъй сенаторюлуй—сфътуиторй тайнік ал ѓпъръцієй Сергѣй Сергѣевич Кушников, яр май пе урмъ—сенаторулуй Василій Иванович Красно-Милашевич (Рошу-Дръгуцеску). Дупъ ачаста ши бисеричеще църиле молдовенещй, че фоссе пън атунчй сунт облъдуиря патріархулуй дин Цариград, ау фост супусе бисеричій руссещй. Пън атунчй ѓ скаунул митрополіей Молдовей ау шезут митрополитул Веніамин Костаки, куноскут прин крединца луй кътре ржндуелиле руссещй. Дар ѓ урма ръутъцилор ши виклешугурилор боерилор, вжндуцй турчилор ла ѓчепутул анулуй 1808 ел, спре мулта міераре а пъсторицилор, лепъдасе скаунул митрополіей ши-шй алесесе де локуинцъ мънъстиря Слатиней. Ѓ локул луй ау ши фост нумит митрополитул Гавріил Банулеско-Бодони.

Прин Предналтул указ ал ѓпъратулуй Александру I дела 26 Мартіе а анулуй 1808 се порунчѣ „фостулуй митрополит ал Кіевулуй Гавріил яръшй съ се

нумяскъ пърташ а Пресф. Синод ши екзарх ал луй ѧ Молдова, Мунтенія ши Бессарабія". Принтр-ачест указ се унѣ, прин урмаре, Молдова ши Мунтенія, кари пън атунчѣ ера доу църѣ деосебите ку окѫрмуирѣ четъцънещѣ ши бисеричещѣ де сине-стъпѫнитоаре.

Дплининд указул ѧпъртеск, Пресф. Синод яу порунчит митрополитулуй Гаврінл съ примаскъ бисеричиле Молдовей (Валахіей) ши Бессарабіей супт окѫрмуиря луй, „съшѣ алягъ локуинцъ дупъ плакул съу ши тоате требуинцеле, кари фостул митрополит ле адучѣ ла щіинца патріархулуй дин Цариград, съ ле адукъ ла щіинца Пресф. Синод". Аша ау фост супусъ бисерика Молдовлахіей (Молдовей ши Мунтеніей) Пресф. Синод ши екзархулуй луй.

Митрополитул Гаврінл шау алес де локуинцъ орашул де къпетеніе ал Молдовей—Яшѣ; ел ау венит акало ла 18 Маѣ а анулуй 1808. яр ла 22 ачелеяшѣ луній ѧ бисерика соборничаскъ сф. маре мученик Георгіе ѧ фіинца капулуй армієй руссещѣ Александр Александровичъ Прозоровскій, а диванулуй Молдовей ши а боеримій „шау дат журъмѫнтул съу де службъ". Митрополитул Мунтеніей Досиѳей ау фост пус супт облъдуиря екзархулуй Гаврінл.

Фіинд екзарх ал Молдовлахіей ши митрополит ал Молдовей, преосфинцитул Гаврінл, дупъ закоанеле молдовенещѣ, ау прінмит ши дрептъцѣ политичещѣ. Ел ау примит локул чел динтъй ѧ диванул Молдовей ши ау авут путере асупра ѧтреѳей окѫрмуирѣ а църій.

Ну зъбавъ време дупъ вениря са ла Яшѣ, митрополитул Гаврінл сау порнит ѧ кълъторіе при Молдова ши Мунтенія пентру черчетаря ши ревизуиря бисеричелор екзархіей луй, ка съ щіе, кум съ ѧчапъ ши съ ѧдрепте пе время вінтоаре окѫрмуиря екзархіей.

Екзархія ау фост афлатъ де митрополит ѧ старя

вредникъ де плънс. Бисеричиле прин сате ши ораше ера неспус де сыраче; преоцимя ера ынвъцатъ ши фоарте мултъ; окърмуиря бисеричаскъ пътимѣ дин причина непъсърій ши жефуирій, аша къ ничій чей май буній динтре епископій ну май путѣ съ ынбунътъцаскъ старя лукрурилор бисеричещій. Ынпротива тутурор ачестор неорынduелій митрополитул ау принс а луа мъсурі.

Ка съ ынлътурезе ачесте неорынduелі, ел ау гъсит де кувіинцъ съ ашезе ын бисеричеле екзархіей сале рынduелиле бисеричелор дин Россія. Ла анул 1809 ел ау орынduит брясла де старосте ал бисеричій, ау порунчит съ се ее ын скрис аверя бисеричаскъ, съ се факъ пе ла бисеричій кърцій пентру луаря ын скрис челор нъскуцій, кунунацій ши морцій. Песте трій луні дупъ вениря са ын Молдова ел ау орынduит, дупъ пилда бисеричій руссещій, дикастерія екзархичаскъ пентру окърмуиря требуинцелор екзархіей. Яр ла локуинца са, ын Молдова ау ашезат ши консисторія пентру ынгрижиря требуинцелор бисеричій молдовенещій. Спре ажутор ла окърмуиря екзархіей митрополитул, ку дезлегаря ынпъръткскъ ау пофтит дин Одесса пе фостул съу ученик, протоіереул соборулуй дин Одесса Петру Куницкій. Пентру привегеря де май апроапе а преоцимій екзархул ау орынduит благочиній, че ера съ фіе де ажуторій фоштилор протопопій ши спре повъцуиря лор ау тълмъчит дин руссеще ын молдовенеще „инструкція (повацъ) благочинилор. Ынпреунъ ку ачаста митрополитул Гавріил пурта гриже ши деспре ръриря преоцилор фъръ службъ, че ера фоарте мулцій ын екзархіе.

Пентру ачаста ау порунчит епископилор че ера супт облъduиря луй съ ну май сфинцаскъ май мулт преоцій пън че ну-шій вор гъси локурій преоцій сфинцицій.

Дела чей че авъ доринцъ съ се сфинцаскъ,

екзархул черѣ дъвцътуръ дестулъ. Школа дин мънъстиря Сокола де лънгъ Яшй ел ау препус с-о префакъ ѧ семинаріе, яр пентру Мунтенія ау сфътуит ашиждеря диванул съ ѧтокмяскъ о школъ де преощй. Ѧтрачесте школй ел ау фъкут съ се предее лимба руссаскъ, яр пентру ачаста ау пофтит дин Россія оаменй де нъдежде, ку карій фосесе куноскут дин аній де май ѧнаинте. Аша, протоіереул Петру Куницкій, каре щіѣ молдовенеще ау фост пус ректор ал школей дин Сокола; дъвцъторй ал лимбей руссещй динтъй ла школа дин Яшй ши апой ла Букурещй ау фост пус Исидор Гербановскій, че ау сфършит курсул щіинцелор ѧ академія дин Кіев; дъвцъторй ал лимбей руссещй ла школа домняскъ дин Яшй ау фост пус дъвцъторюл академіей дин Кіев Иван Нестеровичъ (Нистореску). Екзархул ау май авут гънд съ пофтяскъ пе дой студенцй ай академіей дин Кіев динтре чей май буній, дар щау ѧлинит ел ачест гънд орй ну—ну се щіе.

Преощимя цѣрилор молдовенещй мулт суферѣ дин причина обижделор дин партя боерилор ши а стъпънірій четъценещй. Екзархул ау луат мулте мъсурй пентру апъраря преощилор де обижделе миренилор, ѧдрептъндусе ла стъпънириа руссаскъ. Стъруинцеле луй нау фост ѧ зъдар. Дела Ѧпъратул ау фост порунчит дивануluй Мунтеніей „съ кауте съ ну факъ обижде ши асуприрй де тот фелюл персоанилор духовничещй“.

Екзархул Гавріил нау скъпат дин ведере ничй мънъстириле... ѧ Молдова ши Мунтенія съ афла мънъстирй де доу фелюрй: мънъстирй де царъ ши ѧкинате, сау атърнате де мънъстириле ши общіиле кълугърещй дин Ръсърит. ѧ тоате мънъстириле ачестя екзархул ау гъсит неорънduелй де тот фелюл. Пентру ѧлътураря лор, ел ау дат инструкцій (повеце) мънъстирилор, унде порунчеще съ се примаскъ ѧ еле ну-

май чей че вин ку адевъратъ доринцъ де кълугъріе ши нумай дупъ о черчетаре ѫделунгатъ. Афаръ де ачаста, екзархул ау ѫлътурат аместекул диванулуй ѫ требуинциле мънъстирилор, яр ѫ мънъстириле ѫкинате ау мърцинит аместикул ѫ окърмуиря луй а ѫпутерничицилор мънъстирилор ръсеритене, карій фъчѣ марі безаконій ку азеря мънъстирилор, ѫтребуинциндуо дупъ плакул съу ши рърмънд буна старе а лъкашурилор Думнезеещй. Дар май ѫнаинте де а адуче мънъстириле ла буна старе митрополитул Гаврінл ау требуит съ дукъ о лупть лунгъ ши гре ку ѫпутерничицій мънъстирилор, карій сау желуит пе дженул Пресфынтулуй Синод. Ѫсъ жалоба лор нау май авут нічѣ о урмаре ши сингурѣ желуиторій ау фост педепсиці прин триметеря пе ла фелѣ де фелѣ де мънъстирѣ дин Россія. Ѫтре ей ау фост ши Григоріе, митрополитул Иринополей, каре ау фост тримес ѫ мънъстиря Мынтуиторюлуй дин Рязанѣ, яр ла анул 1812 ѫпреунъ ку чіялалці ау примит слобозеніе ши дупъ алътураря Бессарабіей кътре Россія ау венит ла Кишинъу, фіинд анчѣ вестит ши ау тръит пън ла анул 1846 ши ау фост ѫморминтат ѫ соборул дин Кишинъу.

Дупъ титлул луй (ал Иринополей) о улиць дин Кишинъу ау фост нумитъ „Иринопольская“.

Митрополитул Гаврінл цинѣ самъ ши деспре старя моралѣникъ (нъравурилор) а ѫсторицилор съй. Ѫ Молдова ши ѫ Мынтенія адесеорѣ се ѫтжмпла, къ фемеиле, лъпъджнд пе бърбацій, съ мута ѫ каселе чиновничилор ши тръѣ ку дженій; дин причина ачаста, дупъ кум спуне митрополитул Гаврінл, съ нащѣ дестръбълареши стрикъчуне ѫ мулте касъторій ши фамілій“. Ѫ ведеря ачестор ѫтжмплърѣ екзархул ла 5 Август 1809 лау ругат пе сенаторул Кушников съ порунчаскъ дивануриlor съ фіе претудинденя порун-

чит, ка ниме съ ну ее ла службъ фемей мъритате фъръ щиря бърбацилор, яр де се вор гъси де ачестя, апой, дакъ сор ѫтоарче бърбацій, дар май ку самъ прин порунка консисторіей, съ ле ѫтоаркъ пре ачестя фемей фъръ кърнялъ"...

Ачастъ мъсуръ нау путут съ ну адукъ фолосул ей, ши дакъ нау куръцит де тоате нъравуриле норо-дулуй, апой чел пуцин яу ѫтърит віяца ѫ късъторіе; яр пе де алтъ парте ау оприт стрикъчуня де нъравурй, пъзинд сфинценія унирій късъторещй. Фъръ ѫдоялъ мъсура екзархулуй ау адус мулт фолос.

Ка съ ѫтърякъ тоате чеде фъкуте де джнсул пентру бисерика Молдовлахіей, яр не де алтъ парте съ адукъ ла щіинца стъпжнирій старя требуинцилор бисеричещй ѫ Молдовлахія, митрополитул Гаврііл ау черут дезлегаря ѫпъръткскъ съ віе ла Петербург. Аичй и сау фъкут луй чинсте марс. Дупъ порунка Предналтъ, яу фост нъймитъ о касъ деосебитъ. Ѫпъратул яу дърунит о шубъ скумпъ де соболй.

Аичй, ла Петербург, департе де локул службей сале, митрополитул Гаврііл путѣ акума май слобод съ ворбяскъ деспре фелурителе невой але екзархіей сале. Ла 3 Декемвріе а анулуй 1811 ел ау скрис обер-прокурорулуй Пресф. Синод, князулуй Александр Николаевич Голицин ун запис деспре невоиле бисеричій дин Молдовлахія. Записул ау фост ѫфъцошат Ѫпъратулуй де князул Голицин ла 7 Мартіе а анулуй 1812. Унеле мъсурй, ѫтокмите де митрополит, ау фост пріимите де Ѫпърат ши ѫтърите; яр алтеле скимбате орй ѫлътурате. Ѫ время фіинцій екзархулуй ѫ Петербургъ ел ау примит предналта порункъ съ фіе де фацъ ла шединцеле Синодулуй дела 16 Януаріе пън ла 9 Іуніе а анулуй 1812. Атунчй митрополитул Гаврііл ау примит орденул (ѫподобіря де чинсте) сф. Андрей

чел ѧтъй-кіемат кѹ бриліанте. Екзархул ау плекат дин Петербург ѧ Молдова ла 9 Іуніе 1812.

Ѧплиниря менирилор ши планурилор буне але митрополтулуй Гаврііл ау фост ѧпіедикате де ѧпрежурърриле политичещй але ачелей времй. Ѧкъ май ѧнаинте де ачаста, пън а ну плека екзархул дин Петербург. ла 16 Май а анулуй 1812 фосесе ѧкеятъ пачя дела Букурещй ѧтре Турчія ши Россія. Дупъ пачя ачаста Молдова ши Мунтенія ръмънѣ а Турчіей, яр Бессарабія се алътура ла Россія. Пин Август ши Сентемврје а анулуй 1812 сау ѧчепут ѧтоарчеря ощилор руссещй дин Молдова ѧ Россія, яр кѹ ѧтоарчеря ачаста ау ѧчетат ши служба митрополитулуй Гаврііл ѧ църриле де песте Прут.

Ел ау ругат съ се алягъ персоане, кърора се ле фіе датъ сама деспре кѫрмуиря епархіей ши консисторіей. Ау фост алкътуитъ о комисіе кѹ епископул Романулуй Герасим ѧ фрунте. Ѧ актул, дат митрополитулуй Гаврііл де ачастъ комисіе, съ спуне, къ ѧкурцеря де патру анй, кѫт ау кѫрмуит ел митрополія Молдовлахіей, ел сау арътат адевърат юбиторй де ням ши ѧгрижиторй десъвѫршит деспре фолосул ши буна ѧтокмире а ачестей митрополій; аша, дупъ осѫрдія ши стърупнца луй, сау плътит чей май маре парте а дъторіилор митрополіей, прекум кѹ ажуторюл вистіерієй Молдовей, аша ши дин венитуриле митрополіей; пе лѫнгъ ачаста ел ау ѧнълцат зидирй требуинчоасе ши ау кумпърат клопоте; ау кумпърат асъменя ѧ аверя митрополіей мулте вій—ши тоате ачесте кѹ бунъ воинца луй, фіинд къ ел ну нумай нау ѧгрелат митрополія кѹ дъждій ноу, дар ши дин челе че ау фост ау май екъзут; пентру ачестя митрополія ѧй ръмѫне вечник мулцъмитоаре, къ ау фъкут атѫта бине ѧтр-аша скурть време.

Митрополитул Гавріил Ѧ курдеря де патру анѝ, кѫт ау кѫрмуит ел бисерика, ау кѫщигат юбиря обшаскъ а пъсторицилор дин Молдова ши Мунтенія. Тоцѝ генералій арміей руссещѝ, че ау стат Ѧ църиле молдовенещѝ Ѧ время ръзбоюлуѝ Россіеѝ ку Турчія, ау мъртурисит, къ екзархул Гавріил ау фост фоарте вестит Ѧтре молдовенѝ ши мунтенѝ прин бинефачериле ши бунътатя са.

Пентру мунка луатъ де митрополитул Гавріил Ѧ время окѫрмуирій екзархіеѝ Молдовлахіеѝ Пресф. Синод яу тримес мулцъмиря са.

Дупъ че ш-ау сфѫршит служба са Ѧ Молдова ши ши Мунтенія, митрополитул Гавріил Ѧпреунъ ку тоцѝ служничій луѝ сау мутат Ѧ Бессарабія, че фосесе алътуратъ кътръ Россія ши ш-ау алес де локуинцъ Кишинъул, фiинд къ ачест ораш се афлъ Ѧ мижлокул Бессарабіеѝ ши аичѝ ау фост мутатъ окѫрмуиря четъцъняскъ а църій дин ноу алътурате.

Кишинъу пе атунчѝ ера ун тѫргушор мик, че пурта нумеле де „Кишла-Ноу“. Деспре ачест тѫргушор динтъя датъ се поменещe Ѧ Хрисовул домнулуѝ Молдовеѝ Александру чел Бун, дела анул 1420, прин каре се друеще боерюлуѝ Венѣ пъмѫнтул, унде се афлъ астъзѝ Кишинъул, каре ера май Ѧнаинте а мънъстирій Кишно-Вързърещѝ, че ау фост дърѫматъ де тътарѝ.

Прин сута а XVII домнул Молдовеѝ, Димитріе Кантемир поменеще деспре сатул Кишинъу, че ау фост пе ачест лок, унде ера о бисерикъ православникъ, зидитъ де боерюл Мъзъраке пе локул мънъстирій Кишно-Вързърещѝ. Принтр адоуа жумътате а сутеѝ XVIII пе локул сатулуѝ се афла де акум ун тѫргушор мик молдовенеск, ку во кѫтева суте де късуце, тѫргушорул Кишинъулуѝ, Ѧсемнат сунт ачест нуме пе кар-

тя географичаскъ дин анул 1760. Л анул 1788, ѧнаинтя ѧтръріи арміей руссещи ѧ Бессарабія Кишинъул ау фост арс де турчи ку десъвършире. Фіинд рждикат яр дин ченушъ, Кишинъул ау фост о букатъ де време орашул де окърмуире ал цинутурилор Оргеюлуи ши ал Лопушнеи ши фъчѣ парте дин аверіле мънъстирій сф. Кувуклій (а Съкріюлуи луи Христос) дин Ierусалим, де каре ку ѧвояла луи Поликарп, патріархул Ierусалимулуи ши Константціе, архіепископул Синаюлуи ау фост дърунт прин стъруинца деосъбитъ а митрополитулуи Гаврііл хазнелей (вистіеріей руссещи) деграбъ дупъ че ау фост алес ораш де окърмуире четъцъняскъ ши бисеричаскъ а Бессарабіей. Ла анул 1818 Кишинъу, дупъ ругъминтя митрополитулуи, ау фост нумит орашул „областіей“,—дупъ кум съ нумѣ пе атунчи Бессарабія („областной городъ Бессарабіи“). Пе ла анул 1816 ѧ Кишинъу се нумъра пън ла 5000 де локуиторі „май мулт жидані“, апоі молдовені, булгарі, руші ши 2106 касе.

Пе ла ѧчепутул сутей а XIX Кишинъул авѣ чинчи бисеричи. Чеі май веке есте бисерика луи Мъзъраке (а Нащерій Пресфинтей Нъскътоаре де Думнезеу) зидитъ, дупъ кум се веде пе ла жумътатя сутей а XVIII; апоі соборул чел векі (бисерика сф. Архангел Михаіл), зидит ла анул 1803 прин стъруинца мънъстирій Галата дин Молдова ши супусъ атунчи патріархулуи дин Ierусалим; не лънгъ бисерика ачаста ера пе атунчи килій кълугъреші, дин каре причинъ ши бисерика се нумѣ мънъстире; ла анул 1806 я ау фост дин ноу зидитъ дин темеліе ши ѧподобитъ де фраціі маіорул Іоанн ши сърдарюл Тоадер, фечорій протоіереулуи Константин Мъкъреску, дупъ кум съ веде дин записул пе мармуръ де пе пъретеле притворулуи: апоі се май афла бисеричиле: а сф. пророк Иліе, зидитъ

ла 1806, а Бунавестирій,—дин анул 1810 шн а сф. Георге—дин 1819.

Митрополитулуй Гавріил яу фост грeу съ гъсаскъ ѧ Кишинъу локуинцъ кувенитъ пентру тоатъ каса екзархіей. Ау требуит динтъй съ се ѧпаче ку чей май маре стрѫмтоаре де локуинцй. Сѫнгур митрополитул ш-ау алес каса луй Сибу ку патру одъицй, дикастерія ш-ау гъсит лок ѧ каса луй Иліе Ботезату, Хорул митрополіей ѧ каса вамешулуй Цигар, яр пентру пресфинцицій: викаріул Димитріе шн Григоріе а Іераполей, че фуцисе дин Молдова шн се фъкусе сунус ал Россіей, ау фост гъситъ бунъ каса фоастей мънъстирй а сф. Архангел.

Старя митрополитулуй Гавріил, дупъ вениря луй ла Кишинъу, нау фост бине лъмуритъ. Ел ау тръит аичй о букатъ де време „ѧнафаръ де закон“ шн фъръ ляфъ, ку тоате къ капул арміей руссещй, адмиралул Павел Василйевич Чичагов порунчисе ѧтъюлуй губернатор ал Бессарабіей Скърлат Стурдза съ ѧсемне спре цинеря митрополитулуй о парте дин венитуриле „областіей“ дин ноу алътурате. Дин причина ачаста митрополитул шн пе сине, шн тоатъ каса архіеряскъ май мулт де ун ан ау цинуто ку мижлоачеле луй. Нумай ла анул 1814, дупъ ругъминтя луй шн дупъ хотърѫря комитетулуй министрилор, яу фост датъ пентру ун ан о жумътате дин ляфа че о примѣ, фіинд екзарх ал Молдовлахіей,—20 де мій де лей (12 мій де рубле). Нау фост лъмуритъ старя митрополитулуй ѧ Бессарабія шн ѧ привинца дрептъцилор де окѫрмуире. Ел окѫрмуѣ преоцимя Бессарабіей нумай ка а унеи пърцй а фоастей сале екзархій.

ѧ титлул съу ел ну авѣ нумиря епархіей, дар ѧ тоате хѫртіиле де службъ се искълѣ аша: „Гавріил митрополит шн екзарх“.

Дар старя ачаста нелъмуритъ а екзархулуй ну яу курмат ничй де фелй пофта ши путеря луй де мункъ. Дупъ порунка Дпъратулуй ши а Синодулуй ел ау алкътуит планул „пентру препуса епархіе де пеете Нестру“ ши лау Дфъцошат Синодулуй.

Планул ачеста Д тоатъ Дтрецимя луй ау Дтрат Д рапортул кътре Дпъратул Александру I ши ау фост типърит Д картя XXXII а адунърій зъкоанелор Дпърцієй руссещ (1812—1815).

Дтр ачест план митрополитул ау арътат ла неапърата требуинцъ де а фаче дин „областія“ дин ноу алътуратъ о епархіе деосъбитъ, къчй Д я се афлъ ла во 749 де бисеричй ши „областія“ ачаста, фіинд депъртатъ де алте епархій, се деосебеще де джнселе прин лимбъ, моравурй ши обичеюрй а пъсторицилор ши а преоцимій.

Не лнгъ ачаста митрополитул Гавріил ау май черут, ка Д епархія ачаста съ Дтре ши шесуриле Очаковулуй динтре рзуриле Буг ши Нестру, каре пън ла анул 1791 фъчъ парте дин Бессарабія ши пе каре съ афла орашеле губерніей Екатеринославулуй: Тирасполя ку цинутул, Дубъсарій, Овидіополя ши Одесса, ши а губерніей Херсонулуй: Очаков ку унеле сате дин цинутуриле партей а Херсонулуй, партей а Олйвіополей.

Епархія чей ноу, дупъ планул митрополитулуй Гавріил, требуе съ се нумяскъ а Кишинъулуй ши ал Хотинулуй, фіинд къ Кишинъул ера орашул областіей, яр Д Хотин ау фост одатъ епископ. Епархія требуе съ айбъ титлул де митрополіе ши екзархіе, „дупъ деприндеря нородулуй ши а преоцимій де аколо де а авъ оваженіе ши крединцъ деосебитъ пентру скаунул митрополическ“.

Д окърмуиря епархіей митрополитул сокотъ фоло-

ситор съ се пъстрезе обичеюриле де лок, дсъ фъръ дпотривире закоанелор темейниче а Россіей,—четъценещй ши бисеричещй. Пентру цинеря касей архіерещй ел цинѣ съ се кауте извоарь пе лок, фъръ дгреларя казнелій (вистіеріей) дпъръцієй. Спре ажунцеря ачестуй скоп ел ау черут май днаинте де тоате съ и се дее касей архіерещй венитуриле мънъстирій Къпріана ку мошиіле ачестей мънъстирй—Поркарй ши Ръскъецй, дкинате мънъстирій Зографулуй дин Аѳон. Дупъ ачаста екзархул Гавріил ау май плънуит съ ръмже д Бессарабія даждія д фололосул архіереулуй ши а епархіей че се нуме „поклон“ ши се плътѣ де преоцй; даждія аста митрополитул ау микшорат о дела 10 ла 7 лей пе ан, афаръ де протопопй, благочинй ши преоцій, ешицй дин службъ дин причина боалей, орй бътржнецей. Дсфършит митрополитул ау май ругат, ка дупъ обичеюл векй дин Молдова съ и се дсемне да службъ 80 де скутелйничй, яр епископулуй—ажутъторй—40. Скутелйничій, карй се май нумѣ ши бреслашй ера пъранй, че се дъдѣ д Молдова де службъ архіереилор ши боерилор: ей ера ддъторицй съ плътяскъ нумай бирул, яр де челелалте даждій ера слобозй.

Ла анул 1819 дсъмнаря скутелйничилор ла служба митрополитулуй ау фост опритъ, яр д локул лор митрополитул ау принс а прими 8 мій де лей, яр викаріул—6 мій.

„Приитр-аша орждуире а епархіей ши цинеря ей“, скріѣ митрополитул Гавріил,—„поате съ фіе длесните, фъръ дгреларя хазнелей, фъръ ропотул преоцимій, дар дкъ ку маре мулцъмире пентру микшораря даждиилор обичнуите ши алтор келтуелй бънещй.

Д планул съу митрополитул Гавріил ау луат д ведере ши пунеря преоцимей кътре стъпжниря четъцеяскъ. Ел ау ругат, ка преоцимя съ фіе слободъ де

орй ши че дъждій ши дъторій фаць де земствъ, ка ши преоцимя руссаскъ ши де алте келтуелй, кърора преоцій ера супушй ѧпреунъ ку църаній.

Пентру ѧвъцътура копіилор тагмей духовничещй ши прегътиря преоцилор, митрополитул ау гъсит де кувіинцъ съ ѧтемеезе семинарія духовничаскъ, унде съ се предъе ачеле щіинцй, каре се преда ѧ тоате семинъріиле ши, афаръ де ачаста, „лимба молдовенякъ, ка чей че ѧвацъ съ поатъ проповъдуи нородулуй кувънтул луй Думнезеу ши буна кувіинцъ крещинякъ".

Спре ѧкіеря планулуй съу митрополитул Гавріил скріе: „ѧкинжнд тоате ачесте ла кибзуинца Пресф. ѧдрептъторюлуй Синод, ащепт хотъръря указулуй, яр пън атунчй симцеск де дъторіе а окърмуи ши окърмуеск преоцимя ачестей „областій", ка а уней пърцй а фоастей меле екзархій, дупъ порунчиле дате міе май ѧнаинте, ка архіереу де епархіе". Пе лънгъ ачаста митрополитул ѧшіинцазъ Синодул, къ ел ау дескис ѧ Кишинъу ла 30 Септемврје а анулуй 1812 дикастеріе.

Пресф. Синод, гъсинд планул митрополитулуй Гавріил „фолосіторй, темейник ши потривит ку ѧпрежуръриле локулуй ши а времій л-ау ѧфъцошат Ѧпъратулуй Александру І. Ѧпъратул ау порунчит обер-прокурорулуй Синодулуй кн: А. Н. Голицин съ ѧшіинцезе пъреря стъпънірій де лок деспре ачест план. Губернаторул де атунчй Скарлат Димитріевич Стурдза ну ера ку десъвършире унит ку планул митрополитулуй Гавріил, май алес аколо, унде ел ворбеще деспре пуртаря стъпънірій фаць де преоциме. Дар митрополитул Гавріил ау ругат Пресф. Синод съ ласе планул луй фърь скимбаре. Тот атунча ел ау тримес ла Петербург пе протоіереул Петру Куницкій, ка съ лъмуряскъ май бине унеле локурй а планулуй прегътит. Дупъ ачаста митрополитул ау скрис протоіереулуй Куницкій о скрисоаре, ѧ каре

спуне: „Въ рог. стъруиндъ дин тоате путериле, ка требуинцеле ноастре съ фіе сфършите ку бине". Пресф. Синод, дупъ черчетаря ку де-амърунтул ши кибзуиря тутурор ѧпрежурърилор ау хотърѫт пропунериле дин проектул митрополитулуй Гаврііл съ ръмѫе „ѧ тоатъ пууеря", адекъ съ фіе ѧ Бессарабія ѧтемеятъ епархія ку титлул де митрополіе ши екзархіе ши ка съ се ласе митрополитулуй Гаврііл ачелаш титлу, каре лау авут май ѧнаинте, кърмуинд епархія Кіевулуй,—ку нумиря луй екзарх ал Пресф. Синод, митрополит ал Кишинъулуй ши ал Хотинулуй. Ѧпъратул Александру І пе рапортул Пресф. Синод ла 21 Август 1813 ау биневоит съ скріе: „фіе дупъ ачаста". Аша ау фост ѧтемеятъ акум о сутъ де анй благословита де Думнезеу епархія а Кишиньулуй ши к Хотинулуй.

Деспре ачаста Пресф. Синод яу тримес преосфинцитулуй Гаврііл указул дела 25 Септемврie а анулуй 1813, че глъсуеще: „Дупъ преѧналтул указ ал Ѧпъратещій **Сале Мърій,** че ау авут лок пре рапортул, ѧфъпшат де Синод ла 21 зи ал трекутулуй Август деспре ѧтемееря ѧ „областія" Бессарабія епархіей ку нумиря а Кишинъулуй ши ал Хотинулуй Пресф. ѧдрептъторюл Синод ау порунчит: 1) съ се типърякъ ѧсъмнатул Преѧналт ѧтъритул рапорт ѧтр-ун нумър требуинчос де екземпляре ѧ типографія де аичя ши съ се триматъ ла Преосфинція Воастръ пентру ѧплиниря кувенитъ о сутъ, яр ѧ контора Пресф. Синод дин Москва, ла чіялалцій пърташій ай Синодулуй ши преосфинцицій архіерей ай епархіилор, прин лавре, ѧкинате патріархилор, прин мънъстирй ши ѧ контора типографіей кѫте унул; 2) Преосфинцитулуй ал Екатеринославулуй съ фіе порунчит,—ши сау порунчит, —ка, дупъ ѧцелесул порунчей а VII а рапортулуй Преѧналт ѧтърит, тоате требуинцеле, щіинцеле ши тот.

че атжрнъ де бисериčиле, мутате дин окжрмуиря луй ѧ облъдуиря епархіей дин ноу оржндуите а Кишинъулуй, ашиждеря ши де служиторій ачестор бисериčй —съ фіе кум се кувине трекуте дин Консисторія дин Екатеринослав ѧ дикастерія екзархичяскъ дупъ ѧшіинпаря преоцимей деспре ачастъ мутаре: ши ка ел, преосфинцитул, дупъ ѧплиниря ачестора съ дее де щире Пресф. Синод, адъоцинд записул бисериčилор мутате ѧ епархія Кишинъулуй ши 3) Деспре поменита Предналта порункъ съ фіе дат де щире—ші-й дат Сенатулуй окжрмуиторй, адъоцинд рапортул ѧтърит де Мърія Са Ѧпъратул. Септемвріе ѧ 25 зиле а анулуй 1813, № 3220".

Ачест указ ау фост примит ла Кишинъу песпе о лунъ, ла 25 Октомвріе а анулуй 1813.

Акум митрополитул Гавріил требуѣ съ се апуче де ѧтокмиря ши оржндуиря епархіей ѧ тоате пърциле віецій ей. Май ѧнаинте де тоате требуѣ де гжндит деспре зидиря бисериčй митрополиčещй, а касей пентру митрополит ши викаріе ку служничій ши ажуторій лор, пентру преоцимя соборулуй, пентру дикастеріе. семинаріе. собор,—къčй бисерика сф. Архангел Михаил ну ера дестул де ѧкъпътоаре ши ну се афла ѧ мижлокул орашулуй. Пентру ридикаря ачестор клъдирй митрополитул Гавріил ау алес ун лок депперт, ка ла о врѧстъ спре асфинцит дела бисерика сф. Архантел Михаил. „ѧ кжмп", дупъ кум спуне сингур митрополитул. Ачест лок фосесъ май ѧнаинте а мънъстирій Зографулуй дин мунтеле Аѳон; ши ку тоате къ мънъстиря Къпріяна ѧкинатъ Зографулуй, трекусе ѧ стъпжниря митрополитулуй Гавріил, я ѧй плътѣ Зографулуй о даждіе деосьбитъ, че съ нумѣ „ембатик"—о міе ши жумътате де лей пе ан. Дупъ планул дин Януаріе 1814, алкътуит де губернаторул Бессарабіей генерал-

майорул Гартинг, пентру ачаста ау фост датъ о букатъ бунъ де пъмънт ынтре улициле де астъзи: а луй Александру ал II, Николае I, Гоголи ши Пушкин пентру зидиря соборулуй; спре асфинцит де анчй яръшй о букатъ де лок пентру каса митрополіей ши бисерика сф. Кручй, дикастерія ши Семинарія; пентру причтул Соборулуй—локул ынтре улициле Кіевулуй, а Подолієй, а луй Жуковскій ши Синадино. Унеле пърцй але ачестуй лок тот атунча ау фост дате соборенилор—преотулуй Іліе Гарицин, протоіереулуй Константин (порекла некуноскутъ), протодіяконулуй Моисей Чернявскій ши діаконулуй Петру Лончковскій.

Ку необичнуита путере де мункъ а митрополитулуй Гавріил, ку грижеле луй деспре гръбиря лукрулуй зидирилор порните,—къчй ел пентру ачаста унеорй сингур къута ши лукърторй,—клъдириле крещѣ ръпеде. Тоамна а анулуя 1814 ау фост ръдикате де акум доуспрезече клъдирй пентру каса архіерескъ. Сфърширя унуй нумър атът де маре де клъдирй ынтр-аша време скуртъ есте ун лукру вредник де міераре, май алес, къ митрополитул Гавріил сингур ау къутат ши кипурй бънещй пентру зидиря ачестор клъдирй. Дин къзна ел ну примѣ нічй ун ажуторй, дар зидѣ нумай дин жертвирй, венитурй але епархіей ши дин кипуриле луй.

Ла каса архіерескъ, че ау примит дупъ титлул зиторюлуй ей нумиря де митрополіе, ау фост зидитъ естул де ынкъпътоаре бисерикъ а Акоперемънтулуй Майчей Домнулуй. Ачастъ бисерикъ митрополитул Гавріил ау ынподобито ку ризницъ, васурй бисеричещй ши патру клопоте ши ау сфинцито ла 12 Ноемврie анулуй 1814.

Пентру труда, пусъ ын зидиря митрополіей дин Ки-

шинъу митрополитул Гавріил ау фост мулцъмит де Ѧпъратул Александру I ла 21 Януаріе а анулуй 1817 прин дъруиря уней панагій (Икоанъ а Майчей Домнулуй, пуртатъ де архіерей пе піепт), Ѧподобите ку піетре скумпе.

Одатъ ку зидиря касей митрополичещй се зидѣ ши семинарія. Семинарія май Ѧнаинте ера Ѧ каса полковникулуй Грабовскій, яр май пе урмъ фосесе ашезатъ Ѧ каса бисеричаскъ а соборулуй сф. Архангел Михаил, дупъ кум се веде дин скрисоаря митрополитулуй Гавріил кътръ князул Голицин дин луна луй Поемвріе а анулуй 1814. Пентру зидиря семинаріей ку школа пентру копіій боерімій молдовенещй ел ау черут дела губернаторул Гартинг шесе мій де лей (3600 де рубле) Ѧпрумут, фъгъдуинд, къ ва Ѧтоарче дъторія ачаста Ѧ курцере де шесе луній ши дин хазна ау май Ѧпрумутат 30 де мій де лей (18000 де рубле). Сумма че ну ажунѣ, митрополитул ау Ѧплинито дин баній луй ши дин жертвириле фелурицилор бинефъкъторій. Аша Ѧ курцере де дой анй ши кътева луній ау фост зидите де митрополитул Гавріил тоате клъдириле требуинчоасе. Ла анул 1 17 сау плънуит ши зидиря ноулуй собор. Дар планул ау фост Ѧплинит де акум де кътре мощениторюл митрополитулуй Гавріил, архіепископул Димитріе (Сулима) ла анул 1836.

Ла анул 1818, ла 27 Априліе, Ѧпъратул Александру I ау фост ла Кишинъу. Дин каса луй Ѳеодор Крупенскій, локуинца са времелникъ, ел ау привит клъдириле митрополіей ши семинаріей, яр ла 28 Априліе, дупъ литургія, аскултатъ де Мърія Са Ѧ бисерика митрополичаскъ. Ѧпъратул ау фост ла митрополія ши семинарія дин ноу зидите ши Ѧ челе май кълдуроасе кувинте лау мулцъмит пе митрополит пентру зидиря ачестор клъдірй.

Ку грижеле митрополитулуй Гавріил деспре ѧтемееря клъдирилор требуинчоасе ера стрънс уните грижеле луй деспре буна ръндуялъ а епархіей. Епархія Кишинъулуй ши ал Хотинулуй пе время митрополитулуй Гавріил ера мулт май маре ши май ларгъ декът акума.

Афаръ де Бессарабія, ѧ епархія ачаста ѧтра ши о парте дин Молдова де песте Прут (епархія Хушулуй) ши аша нумита Украина Ханулуй сау шесул Очаковулуй, ку арашеле Тирасполя, Ананьев ши Одесса, ку цинутуриле лор ши ку 77 де бисеричй. Ла анул 1837, кънд ау фост ѧтокмитъ епархія Херсонулуй ку скаунул ѧ Одесса, дела епархія Кишинъулуй ау фост луатъ Украина Ханулуй ку орашеле ши цинутуриле ей—ши епархія Кишинъулуй ау ръмас ѧ хотаръле Бессарабіей де астъзй. Пе время митрополитулуй Гавріил ѧ епархія Кишинъулуй се нумъра 826 де бисеричй. Ачестя бисеричй ера ѧ стъпъниря протопопилор де цинутурй. Протопопій ера „ажуторій дрепцй ай екзархулуй, дупъ кум ѧй нумѣ кяр митрополитул. Ей требуѣ съ привегезе асупра преоцимій ѧтрегулуй цинут; яр пентру ушураря трудей лор екзархул ау оръндуит служба благочинилор; пентру фіекаре цинут ера ѧсемнацй кънцй-ва благочинй; фіекаре благочин авѣ ѧ облъдуиря са 10—15 бисеричй; благочиній протопопилор ера супушй, ла ръндул лор, протопопилор де цинут. Спре повацъ митрополитул ляу дат инструкція са, тълмъчитъ дин руссеще, ѧкъ кънд ау фост екзарх ѧ Молдовлахія.

Ла ѧтемееря епархіей ѧ Бессарабія се афла 13 протопопй: ѧ цинутуриле Хотинулуй, а Лъпушней ши а Оргеюлуй кяте доуъ; ѧтр-а Сорочей—3, а Фолешилор сау а Яшилор, а Хотърниченилор ши ѧ Бурлак—кяте уна, ѧтр-ал Кодрилор ши ал Гречениилор—уна.

Деграбъ ау фост дескисе протопопій пентру бисе-ричиле дин цинутуриле Болградулуй ши але Измаилулуй, яр ѧ анул 1827—пентру бисеричиле цинутулуй Одесса.

Порунчинд протопопилор ши благочинилор приве-геря преоцимій, митрополитул Гаврінл къута ши сингур съ факъ куноцинцъ ку дѫнса. Кълъторинд адесеорй прин епархіе ку ревизія, ел ѧтѫлнѣ мулте неорѫндуелй ѧ віяца бисеричаскъ. Ѧтре служиторій бисеричій ера мулцй ку пуцинъ щіинцъ де карте, карій съвѫршѣ службеле Думнезеещй фъръ а ле ѧцълеце ши фъръ стъруинцъ: бисеричеле адесеорй ле лепъда фъръ службъ ѧ зилеле де сърбъторй ши де Думиникъ; мулцй динтрѫнщій ѧшй лепъда попоареле ши умбла фъръ требуинцъ...

Ѧ ведеря тутурор ачестора митрополитул Гаврінл новъцуѣ преоцимя ши прин ворбъ, ши прин скрис съшй съвѫршаскъ служиря са вредник, порунчиндуле съ четяскъ май адесеорй ку луаре аминте картя деспре дъторіиле преоцилор де попор", асеменя порунчиле сфф. апостолй ши пъринцй ай бисеричій, а рѫндуелей духовничещй ши а журъмѫнтулуй преоцеск". Пе чей виноваці де недплиниря ачестор порунчй ел ѧй тримеѣ прин мънъстирй супт привегеря старецилор ѧчеркаці ѧ віяца духовничаскъ. Чей неаскултъторй се кема ла дикастеріе, ка съ ле фіе май бине възутъ віяца, асеменя ли се опрѣ служиря, пуртаря ресей.

Ѧвъцътура преоцимій, ка ун кип пентру а о фаче съшй ѧцелягъ май бине кемаря ши дъторія са, митрополутул Гаврінл о сокотѣ чел май важник лукру. Де ачея, венинд ел ла Кишинъу, уна динтре челе ѧтъй грижй а луй ау фост грижа семинарієй, че ау фост дескисъ ѧкъ ѧнаинтя епархіей, ла 31 Януаріе а анулуй 1813.—динтъй доуъ классе а ей.—класса

прегътитоаре ши граматничаскъ; апой пуцин кâте пуцин се адъоӂе классе ной.—ата къ ла анул 1821 семинарія ау авут де акума деплинул нумър де классе. Фіекаре классъ а семинаріей де атунчѣ требуѣ съ фіе двъцатъ дой анѣ. Планул двъцътурій ѧ семинаріе ера алкътуит кяр де митрополитул Гавріил. Ѧ семинаріе, дупъ ачест план, ау требуит съ се предее щіинциле: грамматика (щіинца темеліилор лимбей), поезія (щіинца фачерій стихурилор), ритори ка (щіинца де а ворби фрумос пентру аскултъторѣ ши четиторѣ) логика (щіинца закоанелор минцій оменещѣ), философія ши богословія, асеменя історія (трекутул оменирій), географіл (църile ши нороаделе лумій), математика (закоанеле нумърулуй) ши лимбеле— гречаска, латиняска, руссаска ши молдовеняска—де дъторіе пентру фіекаре семинарист, французаска ши немцаска дупъ дорінцъ.

Семинарія дин Кишинъу нау фост менитъ де митрополитул Гавріил нумай пентру копіій преоцимій. Примиря ѧ семинаріе ау фост слободъ пентру тоате тагмеле. Ѧ указул Пресф. Синод кътре митрополитул Гавріил дела 30 Май 1813 се дъ де щире, къ Мъріа Са Ѧпъратул ау биневоит, ка ѧ семинарія, че се орӂндуеше ла Кишинъу „съ се двеце ши тинерій мирені пън ла орӂндуіря шкоалей пентру дӂнтій“.

Пентру шіперя семинаріей митрополитул ау ѧсемнат о даждіе, плътитъ де преоцій ши нумитъ „даждія шкоалей“.

Чел дінтъй ректор ал семинаріей ау фост протоіереул Петру Симеонович Куницкій, яр префект (инспектор) ши двъцъторѣ ал классей граматичещѣ Іон Нестерович (Нистореску), че сау кълугърит, примінд нумеле Ириней ши ау фост епископ ал Пензей, яр май пе урмъ архіепископ ла Иркутск (1830—1835); двъцъторѣ ал классей прегътитоаре Исидор Гербановскій.

Чел май ѧтъй скоп ал ѧвъцъторій дин семинаріе ау фост крещеря ѧ суфлетеле ученичилор ей,—віпторій пъсторй духовничещй а нородулуй—а духулуй кучерничіей бисеричещй. Ажунцеря ачестуй скоп митрополитул нул скъпа дин ведере ничйодатъ.

Пе лънгъ семинаріе ау май фост ѧтемеятъ ку ѧвояла Предналтъ ла анул 1816 ши шкоала пентру копій мирень,—аша нумитул „пансіонул бисерическ“ („благородный пансіонъ“). че ау служит пън ла анул 1837 ѧ локул гимназіей де астъзй. ѧвъцъторій ачестуй пансіон ера тот ачія, ка ши а семинаріей, яр ректорул семинаріей се нумѣ директор ал „пансіонулуй боереск“.

Яу пуртат де грижъ митрополитул Гавріил ши кълугъримій дин Бессарабія. Аичй ел гъсисе нумай о мънъстире „ѧкинатъ“—мънъстиря Къпріанеў. Чел май маре неажунс а мънъстирилор бессарабене ера,—къ кълугърій ну се лепъдасе де авере ши стрънгънд авуціе авѣ дрептурй де мощенире а ачестей аверй.

Спре ѧлтураря ачестуй нсажунс митрополитул сау ѧгрижит съ ашезе ѧ мънъстириле Бессарабіей ѧчепутуриле киновіей—віецей адевърат кълугърещй (віяцъ ку аверя общяскъ а мънъстирій). Прин указаул дикастеріей дела 3 Февруаріе а анулуй 1819 се порунчѣ благочинилор мънъстиреще съ ашезе прин мънъстирй киновія. Дар киновія ѧтра ку грей прин мънъстирй. Кълугърій ку амънднуъ мънйнеле се цинѣ де аверя лор. Атунчй митрополитул Гавріил ау орънднуит служба де „привегеторй ал мънъстирилор“, каре требуѣ съ орънднуяскъ прин мънъстирй віяцъ киновичаскъ,—ши ла служба ачаста лау нумит пе екклисіархул митрополіей архимандритул Синесіе, че ера куноскут митрополитулуй прин „осърдія са ши щіинца рънднделилор бисеричещй“. Порунка ачаста а митрополи-

тулуй (дела 7 Януаріе а анулуй 1821) ау фост уна дин чеде пе урмъ ынаинтя морцій. Ну яу фост луй дат съ вадъ родуриле буне але ачестор плъгуирй.

Ингрижиндусе деспре ынълцаря преоцимій, митрополитул Гавріил ну уйта ши луминаря челор пъсторицй де я.

Чел динтъй кип пентру ачаста ау фост ымулциря бисеричилор. Ын анул алътурърій Бессарабіей ынтрънса се нумъра де тот 799 бисеричй ын 755 де сате ши ораше. Ын мулте сате ну ера биееричй де тот, унеле бисеричй ера песте самъ де сърace. Митрополитул Гавріил сау ынгрижит съ се токмяскъ бисеричиле челе векй ши съ се зидяскъ бисеричй ноуъ, повъцуинд ла ачаста боерій ши нородул.

Аша фиинд, ын 8 анй де зиле (1813—1821) ау фост ынчепуте ку зидиря май тоате адусе ла капът во 200 де бисеричй. Сынгур митрополитул ау зидит ын мънъстиря Къпріаней бисерикъ ши „ау ынподобито минунат де фрумос“.

Митриполитул Гавріил ау луат мъсурй ши спре ынфлориря кувынтулуй бисерическ ал преоцилор. Пентру ачаста ау фост алкътуите молдовенеще ынвъцътурй скурте ши тримесе прин бисеричй. Ачесте ынвъцътурй требуе негрешит съ се четяскъ прин бисеричй ын тоате Думиничеле ши сърбъториле; яр преоцій ши протопопій, че ау сфыршит семинарія требуе съ прегътяскъ ынвъцътурй ши вороаве, алкътуите де дяншій ши съ ле ростяскъ прин бисеричй, яр май ынаинте де ачаста требуе съ ле триматъ ла Кишинъу пентру черчетаре. Ка съ ашезе май бине ынвъцътура бисеричяскъ, митрополитул Гавріил ла анул 1820 яу порунчит Консисторіей съ факъ нище правиле деспре недчетата проповедуире а кувынтулуй Думнезееск. Правиледе ачестя ау фост алкътуите ши ынтърите де митрополит.

Афаръ де ачаста, митрополитул ау порунчит, ка „ла бисеричиле, ла каре умблъ мулт нород, де ну вор фи преоцй вредничй де лок,—съ се нумяскъ пентру недчетата предаре а двъцътурій крещинещй преоцй де-аюря“...

Мъсуриле буне а митрополитулуй Гавріил, дрептате спре луминаря турмей сале, мулт ау фост шіедекате, де ярмароачеле, че се фъчъ претутинденя ѫ Бессарабія ѫ зиле де сърбътоаре ши Думиникъ. Ши сътеній, ши оръшеній, лепъджнд бисеричиле, се дучъ пе ла търгурй, аша къ прин бисеричй май къ ну май гъсъй оаменй.

Митрополитул Гавріил сау стъруит съ-й фіе порунчит губернаторулуй Бессарабіей К. А. Катакази, ка ел съ опрякъ търгуриле прин ораше ла зиле де Думиникъ ши сърбътоаре, „дсъмнжнд пентру ачаста ла Кишинъу Марцй, яр прин алте ораше алте зиле, дупъ кум ва вени май бине,—афаръ де Думиникъ“. Порунка ачаста ау фост тримась протопопилор ши благочинилор, яр прин ей—преоцилор дпреунъ ку потривита дрептаре а митрополитулуй Гавріил кътре преоцимя бессарабянъ ши тот нородул православник.

Дар ши май маре лукру луминъторй ал митрополитулуй Гавріил ау фост дтемееря ѫ Кишинъу, ѫ каса митрополіей, а типографіей екзархичещй. Митрополитул лау ругат пе Пресф. Синод съ дее благословеніе ла дескидеря ѫ Кишинъу а типографіей, къчй типографія дин Яшй, че ера уна ѫ тоатъ Молдова, ну путъ съ типъряскъ кърпй ѫ деажунс пентру бисеричй; аша къ митрополитул роагъ пе Пресф. Синод съ дее вое, ка съ се типъряскъ дтржнса „кърпй словенещй ши молдовенещй пентру повъцуиря ши двъцътура преоцимій ши челуй-лалт нород православник. Ревизуиря кърцилор ши дрептаря кърцилор молдовенещй

митрополитул ау луат асупра са, яр ѧдрептаря кърцилор словенещй яу фост датъ епископулуй Димитріе. „Типографія екзархичаскъ бессарабянъ“ ау фост дескисъ ла 31 Май а анулуй 1814 ѧ зидиря фъкутъ пентру дънса де митрополит пе пъмънтул касей архіерещй. Ѧдатъ сау ѧчепут типъриторилe молдовенещй. че, дупъ указул Пресф. Синод, дякум ѧнаинте къута съ фіе потривите ку кърциле бисеричещй, типърите ѧ Россія. Пентру чей динтъй типъриторъ молдовеняскъ—„Служебникул“—митрополитул ау примит мулцъмиря Пресф. Синод.

Типографія екзархичаскъ, ѧтемеятъ де митрополитул Гавріил яу адус Бессарабіей маре фолос. Анчй се типърѣ ну нумай кърцй бисеричещй, дар ши фелюрите кърцй духовничещй, требуинчоасе преоцимей ши нородулуй, асъменя ши кърцй де ѧвъцътуръ пентру семинаріе, ба кяр ши кърцй лумещй. Афаръ де ачаста, типографія екзархичаскъ ау фост де маре службъ ши пърилор молдовенещй де песте Прут, кари мултъ време сау фолосит ѧтре алтеле ши ку кърциле, типърите ѧ Кишинъу. Афаръ де тоате ачесте, тот митрополитул Гавріил ау ѧдрептат кърциле сф. Скриптурй ѧ лимба молдовеняскъ ши ау ѧтемеят „деспърцъмънтул бессарабян а Россіенещій товърьшій пентру ръспъндиря Библіей“.

Кънд сау ѧтемеят ла Петербург ачастъ товърьшіе, шуиндушй де скоп ръспъндиря Сф. Скриптурй ѧ тоате лимбеле, ворбите ѧ Россія, апой ау авут дорицъ съ типъряскъ Библія ши молдовенеще. Фрунташул ачестей товърьшій князул А. Н. Голицин, лау ругат пе митрополитул Гавріил съ тримать ла Петербург Библія молдовеняскъ. де пе каре съ фіе типърить чей дела Петербург. Митрополитул Гавріил яу тримес о Библіе типърить ла 1688 ѧ Букурещтй ши алта—типърить

ла 1795 ла Блаж ѧ Ардѣл, ѧсъмнжнд, къ ачастъ де пе урмъ ѧй май ушоаръ де ѧцълес. Де пе ачастъ типъритуръ сау ши типърит де комитетул „Россіенещій товъръшій пентру ръспжндиря Библіей“ диптъй Евангелія молдовеняскъ. Митрополитулуй и сау тримес пентру поверире челе диптъй доуъ филе марй типърите але Евангеліей. Митрополитул ау поверит сжнгур типъритура, фіинд къ „ѧ Кишинъу ну ера ничй о персоанъ, каре съ щіе граматика молдовеняскъ ши скріеря дряптъ, мъкар, къ ѧ Бессарабіе тоцй ворбѣ ши скріѣ молдовенеще“. Пентру повериря челор-лалте листурй ши привегеря типъритурій митрополитул Гаврінл ау пофтит дин Яшй пе архимандритул Варлаам ши ла 15 Февруаріе а анулуй 1817 лау тримес ла Петербург. Аша ау фост скоасъ ла луминъ Библія молдовеняскъ ку благословиря Пресф. Синод ла 15 Август а анулуй 1819.

Спре ръспжндиря сфинтелор кърцй ѧ лимба молдовеняскъ митрополитул ла 27 Септемвріе а анулуй 1817 ѧ фіинца наместникулуй ѧ путерничит ал Бессарабіей ген.—лейт. Бахметьев, а преоцимій дин орашши а уней мулцимй де оамений де орй ши че старе ши чинурй ау дескис „деспърцемжнтул бессарабян а Россіенещій товъръшій пентру ръспжндиря Библіей“. Тот атунча ау фост алешй фрынташій товъръшіей ши чиновничій ей. Дупъ примиря кърцилор молдовенещй а сф. Евангелій дин Петербург, деспре ачаста ау фост ѧщіинцацй лъкуиторій Бессарабіей. Вжнзаря кърцилор ау фост дескисъ ла Кишинъу ѧ каса митрополіей.

Аша мъсурй ау авут урмърй дорите, ши сф. Евангеле молдовеняскъ се ръспжндѣ фоарте ръпеде ну нумай ѧ Бъсарабіе, чи ши ѧ Молдовалахія.

Дупеунъ ку ѧгрижириле бисеричилор: ау тре-

буит съ айбъ митрополитул Гаврінл ши ѧгрижирй деспре рѫндуяла, четъценяскъ а Бессарабіей.

Генералул П. В. Чичагов, ѧтъюл орѫндуитор ал Бессарабіей, ку ѧвояла Предналтъ, ау къутат съ пъстрезе ѧ Бессарабія закоанеле ши кѫрмуиря молдовеняскъ, май фъръ аместекул стъпѫнирій руссещй. Окѫрмуиторй ал Бессарабіей ку титлул де губернатор ел лау нумит пе боерюл молдован, комис ши вел-логоѳът Скърлат Стурдза, че ау фост ридикат ла чинул де „сфътуиторй адевърат ал ѧпърътіей“. Дар, фіинд песте самъ де бътрѫн (де 80 де аній) ел н-ау путут съ факъ нимикъ ши ау требуит съ лепеде служба (ла 17 Іюліе ѧ анулуй 1813). Митрополитул Гаврінл ѧ скрисоаря са кътре князул Голицин ау пус кувѫнт, ка съ фіе нумит губернатор Іліе Филіпович Катаржи, ярътій молдован дин нащере. Дар н-ау авут избѫндъ, ши губернатор ау фост пус генералул-майор Иван Маркович Гартинг, каре ау принс а ну пъзи закоанеле ши рѫндуелиле молдовенещй, дупъ кум ау къутат съ фіе П. В. Чичагов. Атунчй ау принс а се аузи вещй минчуноасе,—кум къ тот нородул Бессарабіей аре съ фіе дат ѧ робіе рушилор—ши алтеле де ачестя. Ун нумър де лъкуиторй ера де-акум гата съ лепеде Бессарабія ши съ се муте песте Прут. Митрополитул Гаврінл ау пус тоате силинцеле съ ѧпаче нородул прин повъцуириле ши скрисориле сале, ѧ каре ѧй руга пе локуиторй съ ну крядъ минчунилор ръспѫндите. Тот ел л ау ругат пе Ѧпъратул дела нумеле боерилор молдовенй съ фіе ѧсъмнат губернатор ал Бессарабіей И. Ф. Катаржи. Ругъминтя са, яу тримес-о Мърієй Сале прин князул Голицин, ши дупъ ачастъ ругъминте губернаторул Гартинг ау фост ѧдатъ скос дин службъ. Одатъ ку ачаста ау фост ѧтърнтъ де Мърія Са, окѫрмуиря де сине стътътоаре а Бессарабіей, ку пъстраря

обичеюрилор ши закоанелор ей де май наинте: ѧ Бессарабія ау фост тримес уи чиновник, ка съ ѧщіинцезе невоиле пърій. Прин Предналтул указ дела 26 Май 1815 генералул губернатор остъшеск ал Подоліей Алексей Николаевич Бахметьев ау фост нумит наместник. ѧпутерничит ал Бессарабіей (1816—1823).

Яр губернатор ал Бессарабіей ау фост нус Константин Антонович Катакази, ла 30 Декемвріе а анулуй 1817.

Тоате ачесте мутърй ау фост дате ла щіинцъ ѧ рескриптул (манифестул) Предналт, адресат дядрептул пе нумеле митрополитулуй Гавріил. ѧпреунъ ку ачаста митрополитул Гавріил ау пріимит дела ѧнърат ши панагія ку бриліанте. ѧ рескрипт ѧтре алтеле се спуне: „Доринца ме есте ачея, ка съ-й дъруеск ачестей областій (Бессарабіей) окърмуире, потривитъ ку нъравуриле, обичеюриле ши закоанеле ей; тоате стъриле локуиторилор ей ау дрептурй де-о потривъ ла ачастъ мошепире а стръмошилор съй ши ла бунавоинца ме кътръ джнший — ши тоцй, — преоцимя, боеримя, четъцений ши нородул де-о потривъ требуй съ гъсаскъ апъраре ши оплошире ѧ цара ачаста. Пачникулуй лукръторй де пъмжнт, тжрговецилор ши добжндиторилор де тот фелюл ва фи датъ окротиря де плинъ. Еу дореск, ка ачастъ царъ родитоаре съ наскъ о віяцъ ноуъ ши ащепт ачаста дела стъруинца ѧпутерничитулуй Меу ши дела ажутаря унитъ а тутурор локуиторилор Бессарабіей“.

Доринд, ка ей съ фіе ѧщіинцай деспре аша бунъвоинцъ а ме спре бинеле лор, мъ ѧдрепт кътре Думета, порунчит, ка тоате чеде спусе анчй, съ фіе тълмъчите ѧ лимба нородулуй ши прин гъсуиря прин бисеричй, съ фіе ръспжндит спре аскултаря ынсторилор ѧкрединцай Думевоастръ; ка съ щіе преоцимя,

боеримя ши тот нородул, прин служиторій сфинтей бисерічй кум привегіязъ асупра лор окюл меу, юбиторй де копій ши кум мъ ѧгрижеск еу, ка съ фіе ей феричицй“

Митрополитул Гавріил, скоцѧнд ачаста ла щіінца тутурора яу кіемат пе лъкуиторй, ка съ журе кредінцъ престолулуй Россіей! Ачаста ау фост ла 27 Іюліе а анулуй 1816.

Партя, луатъ де митрополитул Гавріил ѧ лукруриле четъценещй а Бессарабіей, че нумай пе-атунчй се о рѧндуѣ кум се каде,—яу адус църій ноастре маре фолос. Митрополитул Гавріил ку кувѧнтул съу путерник ау линищит минциле тулбурате але бессарабіенилор пе-атунчй. Сфатуриле луй ши скрисоареле пе мулцй яу фъкут съ ръмѧе ѧ цара лор ши съ ну се муте песте Прут, ѧ Молдова ши песте Дунъре, ѧ Турція; еле ау ѧтърит кредінца лъкуиторилор кътре стъпѧниря Россіей ши яу фъкут кредінчошій супуший ай ѧпъратулуй лор че ѧй дезробисе дин жугул турчилор.

Аша ау фост мърепеле, неуйтателе фапте а митрополитулуй Гавріил ѧ Бессарабія, о рѧндуитъ де ел ну нумай бисеричеще, дар ѧ маре парте ши четъценеще. Нимикъ нау скъпат ел дин ведеря са. Нумай ку необичнуита луй путере де луптъ, ку минтя луй луминатъ ши адѧнка щіінцъ а віецей сау путут съ се факъ ачея, че ау фъкут ел ѧ 7½ де анй, кѧт ау фост архіереу ал Бессарабіей. Ея ау зидит о епархіе ѧтрягъ, че ау стат ѧ рѧндул челор май възуте епархіей Русіей, ши ау ѧподобито ку тоате челе че яу требуит ачестей епархіей пентру ка съ крякъ ши съ ѧфлоряскъ ѧ віторй. Ши ла тоате ау авут избѧндъ, пентру къ ау щіут съшй алягъ оамений ѧцелепій ши требуинчошій спре ѧлиниря планурилор луй; аша оамений ау

фост ку деосъбире: викаріул луй, преосфинцитул Димитріе, протоіереул, пъринтеле Петру Куницкій, ректорул семинаріей, архимандритул Ириней (Нестеровичй) ши алцій.

Митрополитул ау щіут съй факъ пріторій лукрулуй съу прин пуртаря са бунъ ши милостивъ кътре оамений, прин дрептатя са необичнуитъ, каре ера куноскутъ тутурора. Ле ажутъторій съй митрополитул алесъорй ѧй кіема ла масъ. Ку супушій съй, дупъ кум спуне архимандритул Ириней, ел ера ръбдъторй: яр де ешѣ дин ръбдърй, апой пеете кътева минуте черѣ ертаре дела чей май де пе урмъ дин супушій съй. Ѧтро ворбъ ку пріетеній митрополитул Гаврііл одатъ ау зис: „Ѧ тоатъ віяца ме еу мам стърунт съ ле фак бине май мулт челор че мау обиждуит. Се ѧтѫмпла, къ нопцй ѧтрецй нам ѧкис окій, гѫндинд нумай деспре ун кувѫнт, каре, дупъ кум гѫндем еу, путѣ съ обиждуяскъ пе чинева ши ну мъ линищем, пън нуй арътам юбиря ши драгостя ме“.

Ера дякум ал оптуля ан а служирій: митрополитулуй Гаврііл бисеричій Бесарабіей: се сфѫршѣ ал 75 ан ал віецій луй. Труда луй ѧделунгатъ, супърърриле луй де службъ, ку тотул ѧй сурпасе путериле луй ши ел май тоатъ окѫрмуиря епархіей о дъдусе акум викаріулуй съу преосфинцитулуй Димитріе. Ла анул 1819 ел ау принс дякум а се прегъти спре мутаря ѧ алтъ луме. Алегѫнд де лок ал одихнирій сале мънъстиря Къпріяней, архипъсторюл сау гръбит съ сфѫршаскъ анча зидиря бисеричій Адормирій Майчей Домнулуй; сѫнгур ау фост де фацъ ла сфинциря еѣ, ѧ тоамна анулуй 1819, ау арътат локул съу де ѧмормѫнтаре пі-ау порунчит съ се зугръвяскъ ши пла нул пещерей де мормѫнт. Дупъ ачаста архипъсто-

рюл ау тръит ка врун ан ши жумътате. дар симцындушй апроіеря морцій. Митрополитул Гаврил сау фболнъвит, ръчинд, „де о ффіербинцалъ аспръ ла 26 Мартіе а анулуй 1821, яр ла 30 Мартіе ла 8 часурй деминяца ау фчетат дин віяцъ. Винеря ла 1 Апріліе трупул ръпосатулуй ф Думнезеу архипъсторй ау фост адус ф бисерика митрополитяскъ. унде преосфинцитул Димитріе ау съвършит Думнезеяска литургіе. Дупъ ачаста сау фкут проходиря ръпосатулуй митрополит, ф фіинца мултей адунърй а тутурор чиновничилор четъценещй ши остъшещй ши а мулцимій де пород. Ау фост ростите кувънтърй: де преосфинцитул Димитріе—русеще, де протоіереул дин Одесса Петру Куницкій—молдовенеще, де фвъцъторій ши ученичій семинаріей—ф фелюрите лимбй ши деректорул семинаріей архимандритул Ириней—русеще. Дупъ проход трупул митрополитулуй ау фост порнит ла мънъстиря Кърпіаней. Пън ла Кожушна лау петрекут протоіереул соборулуй Петру Лончковскій ку шесе преоцй, яр ла Кожушна ла дъншій сау адъоцет протоіереул Батку ку шесе преоцй. Дупъ панихида микъ, фкутъ ла Кожушна, тоцй преоцій ау петрекут трупул преосфинцитулуй екзарх пън ла Кърпіана. Ла дтраря ф ограда мънъстирій трупул ау фост дтжлнит де преосфинцитул Димитріе ку кълугърима—ши ау фост дус ф бисерика мънъстирій.

Адоуа зи преосфинцитул Димитріе ау съвършит Думнезеяскъ Литургіе, яр дупъ сфършитул ей панихида чей маре; дупъ ачаста трупул ау фост фмормънтат ла пъретеле дин партя де аміазъ-зи а марей бисеричй а мънъстирій. Пе о мармуръ маре, че ау фост пусъ ф пъретеле де динафаръ а бисеричій се афлъ скрисъ о епитафіе (скрис де мормънт), каре ф лимба молдовеняскъ глъсуеще: „Аічи однъще трупъл Димитріо-

сфинцитулуй [illegible] Гаврїіл, Митрополит ал Кишинъулуй ши ал Хотинулуй, Аподобит де ординеле сф. Андрей Ынтый кїематулу, сф. Владимир а доуа клас 1-а, сф. Александру ши сф. Анна а доуа клас 1-а. Веститул пъстор ачеста сау нъскут ын Трансилванїа (Ардял), ын орашул Бистрица: дупъ стрэдэнунинцй ши силинцй ынвэцэтурь ын фолосул бисерічій сау зидит ын чинстя луй 10 ани а кїецїй сале каса архїерєскъ дин Кишинэу ку семинарїа ши, кэзынд ши Аподобинд ачест Храм ал Кипрїаней, ау ръпосат дела трупул са ла 1821 ан, ла Мартіе ла зїоа 30 — нумаі ынъ ка трей ын нємурй, ынгропэчюнеле луй вор повести-о шаменїй ши лаудэ луй ка мъртурисї-о бисерика".

Кувинтеле де пе урмъ а епитафіей ау принс а се Аплини, фиинд ынъ митрополитул Гаврііл ын віяцъ. Ын библіотека семинаріей дин Кишинэу се пъстрязъ трей къртичеле, скрисе ку мжна, ын каре се афлъ хирити сирй ын стихурй алесеций алкътуите ши адусе Ыналтпреосфинцитулуй ла зїоа луй, че кънд Ынтро зи ку храмул семинаріей. Ачесте хиритисирй, нумите „Оде" (кжнтърй) сжнт скрисе де ынвъцъторій ши ученичій семинаріей дин ноу ръсърите ла Кишинэу. Ын еле се лаудъ фелурителе бинефачерй але луй Гаврііл ла тоате локуриле службей сале ши ын Кишинэу. „Оделе" сжнт скрисе прин анїй 1814 ши 1817. Фиинд суфлецитe де духул сърбэтореск, че ку деосебире креще ла аша Ынтжмплърй, ка херетисиря уней персоане ку старе Ыналтъ ши каре вроде фаптеле ачестей персоане ын кипурй май мъреце декжт кум сжнт еле, — ачесте оде тотушй не зугрэвеск фоарте бине, чине ау фост митрополитул Гаврііл пентру Бессарабія ши пентру оаменій времій сале. Челе май фрумоасе букъцй дintр ачесте „оде" че ле адусе аичй, молдовенеще сунъ кам аша:

I. Дин „шда“, скрисъ де Іеромонахъл Иринеи Нестеровичи, префектъл (инспекторъл) семинарией дин Кишинъў.

О, маре ши алес бърбат!
Ла ной, копиій тъй привеще.
Къчи труда ну-цій де уйтат.
Ши духул лор о поменеще.
Ту ай възут, а Дачіей *) царъ,
А суфлетулуй луй мъріе.
Ши кум фіинца зидитоаре
Яу дат луй слава вечник віе.
Църй ши нороаде, - ацй възут
Че милъ-н черюрй ау авут,
Кънд яу лучит ѧ Византія **)
Крединца луй кътре Русія,
Кънд некрединца бируинд,
Ел стрълучитау ка ун сфънт
Ши, пентру патимй ръсплътит,
Ау фост де-а коло слобозит.

*
* *

Орашул чел мърец—Полтава
ѧ віеторй ва лъуда
А Тале фапте, пън че слава
Привиря ѧй ва ѧдрепта
Ла неуйтатул Петр чел маре,
Че минунат фіінд ѧ луме
ѧ мій де тунете де моарте
Мърит-ау а Руссіей нуме.
А кърўй славъ-н векурй арде,
Къчи ел яу избъвит мошія
Де душманій пизмуиторй,
Ка Тине-ау пръслъвит Руссія,

*) Църиле ноастре (Молдова, Мунтенія ши Бессарабія) ѧ депъртата векиме се нумѣ Дачіа.

**) Цареградул.

Мъринду-о де атѫтя орѣ.
Ши ту, о Кіу!—ораш пресфѫт,
Ал скумпей куръцієй зълог,
Ши ту, слъвит ши маре лок,
Че Домнул нострў Чел де сус
Лау хотърѫт ка съ аръте
Пъгѫнилор пе Іисус,
Съ потоляск а лор сѫте
Де адевър, де покъинцъ,
Прин апа віе—а Луй Христос,
Дѵіетоаря Луй крединцъ...
Ши ту атѫта де норокос,
Ай фост, възинд лучиря славей
Луй Гавріил,—ши ту кѫнтавей
Фіинца Луй чей минунатъ...,
Че соартъ сфѫнтъ, луминатъ!

*
* *

Че прослъвире вей адуче
Черескулуй Стъпѫнитор,
Че жертвъ дѵаинтя Кручей
Вей пуне ту ал луй попор?
Де Гавріил ешѣ луминатъ,
О, царъ динтре Нестр ши Прут,
Прин минтя Луй ту ешѣ богатъ,
Нородул ц-ій де хар умплут;—
Къчѣ скумпе феричирѣ ши с дате
Прин луминоаса бунътате
Ал Луй—съ-цѣ дѵлчещѣ ту траюл-
Ши кум ну поате спуне граюл,—
Віяца та съ-цѣ дѵфлоряскъ;
Къчѣ унде ам възут пустій.—
Акум гръдинѣ ау принс съ кряскъ
Принтр-а Луй гриже фіербинцѣ ши вій.
Че поате а Луй милостивире,

Сфинцїя суфлетулуй Луй,—
Купринде а ноастръ—акум привире
Прин Провединца Домнулуй.
Бътрънй, че дучецй ѧ спете анїй.
Че лунекацй спре асфинцит.
Слъвицй ши ку-а мърирїй данїй
Кънтацй пе Чел че в-ау зидит.—
Къчй дякум прин нустїурй
А лецїй луй Христос дулчй ръурй
Ѧ суфлете се вор върса—
Ши че Чел де сус благослови-ва
Ачастъ царъ—ши лучи-ва
Пе вечй ѧтрънса слава Са.

Анул 1817.

II. Дин „шда“, скрисъ де ѧнцэторюл семинарїей Исидор Гербановскїй.

Ту не аръцй милостивиря
Фїинцей а тот Зидитоаре:
Чел бун ѧцй ще линуиря,
Лунцаскъцй Домнул а вїецей
Прескумпул фир,—те прослъвяскъ,
Ка номениря бунътъцїй
Дин ням ѧ ням съ-цй ѧфлоряскъ.
Пе Домнул тоцй ной ѧл ругъм,
Ка ачастъ милъ съ не дее,
Ѧнаинтя Луй ѧценункем,
Ка дела ной се ну те ее.
Не ещй май мулт декат пъринте
Ши татъ челор пригонитй
Къчй ну ле-ажунг нячй лор кувинте
Съ спуе, кънй ау фост спорицй
Де—аша блъндянъ несфършитъ

Ши кът милъ дъруитъ
Ау фост сърманилор де тине,—
Бътрънїй, въдувеле бине
Кът ау възут дин мъна та
Че тутурора о дтинзї.
Щиинд пе тоцї ай дрепта,
Недеждя стънсъ ту апринзї
Кяр ши д суфлете піердуте,
Дин каре ту ну май липсещї.
Се миръ ши де-а Тале труде
Д цара, унде лъкуещї
Де принпрежур дтряга луме.
Н-ау принс кяр бине а се скурце
Ун ан дякум нородул курце
Д ноул храм,—Пресфънтул Нуме
Съ-л прослъвяскъ н ням ши ням,—
Д ноул зидитул ал Тъу храм,
Че есте храмул май дтъй,
Зидит пентру копіїй тъй
Ши каре акум фіинд сфършит
Фрумосул нуме ш-ау пріимит *).

Анул 1814.

Ш. Дин „Ода“, скрисъ де ученикъл „ритористїй (цїинцїй кънтъръй) Акдам Антоновскїй.

„Мъряца ла служире, слава
Ши труда чине н-ау привит?
Де вом къта ной ла Полтава,
Приви—вом Кіевул вестит,—
Ш-аичї п-ау фост служирн плинъ
Де дар—ш-аколо ай фост драг,—

*) Нумеле «касей луй Аарон». Аша се нумъ каса архіерескъ, фіинд къ дясупра дтръріі челей марі а ей се афла скрисе кувинтеле: «Каса а луй Аарон, благословеще пе Думнезеу». (Дин псалмул 134, ст. 19).

Ындурътоаря а Та мжнъ
Л-ау милуит пе чел сърак.
Ай фост Ту пилдъ а крединцій,
Ку не-нчетаре стъруинд
Спре-нлътураря суферинцій
Дин оамений ши де пе пъмжнт,
А тале фанте ынцелепте
Луческ ла Гіеракс *) акум,
Ши планурile ынцелепте
Пе-ичй фъкуту-шау лор друм.
Ай кжшигат ш-айчй юбире,
Че л тот локул те куприндe —
Ръвърсътоаря глъсуире
Ръсунъ: „Ту не ещй пъринте“! **)

. . . . . .

Че скоп мърец, дорит ши сфжнт
Ау фост ажунс акум де Тине
Че прослъвит-ау пе пъмжнт
Пе Тине фачеря де бине.
Мърец локаш ау рждикат
Сфинцинду-л Татълуй череск
Ка съ-нфлорескъ луминат
Нородул Тъу ял крещинеск.
Л Тине ной ну май ведем
Пе омул слаб ши муриторй,—
Ной нетъкут те лъудъм
Пе-ал вострy бинефъкъторй

. . . . . .

Луминъторюл блжнд ал църій
Ту ещй шій фи ынвиторй,—
Ынчепъторюл ынвіерій

*) Нумиря веке а Прутулуй.

**) Фiинд къ «Ода» есте фоарте маре, ням хотърит съ сукртъм локуриле май пуцин ынсемнате дин ачастъ букатъ а ей.

Ръмжне-нвечй немуриторй
Ши кжт прин векурй н-ау трекут
Давизй ши Соломонй слъвицй,
Дар слава лор ну ш-ау пiердут
Ши сжнт ш-акума премърицй;
Аша ши фапта Та чей вiе
Урма ши-н вѣкурй ва зъри
Ши слава чей кжнтатъ Цiе
Л вечй де вечй ну ва мури.

Анул 1817.

IV Акростих *),

скрис де Ученикул „реторичй“ Акрам Жумынскiй.

Г лъсуеще, музъ, дин мунтеле Парнас
А орфей тале струне съ ну май лчетезе **)
В ъзынд, къ цара-й скоасъ дин ноапте ши нъказ
Р ъсуне-не кжнтаря ши минтя-нсънинезе
I ерархул ностру вредник, ка премърит съ фiе,
I ерархическа мжйнъ а Луй съ се слъвяскъ,
Л учиря-нцълепчуней л инимй съ не-нвiе,—
М инуня невъзутъ ка съ не поменяскъ
I ерй.—унде-ау фост-нтунерек ши чеаца нещiинцiй,
Т ъчере ши пустiурй л вечй нетулбурате
Р ъсаре астъзй вiялъ: л нумеле крединцiй
О сжндъ лшй примеще простiя ненвъцатъ.
П ъзицй де мжйна лналтъ, ной трочем прин вiяцъ
О кжрмуицй де Дънсул, ка де ун сфжнт пъринте.
Л а Ел вин нъкъжицiй iши се ажуторязъ,—

*) Акростихул есте ун фелй де стихурй,—унде дин лтъиле букiй а фiекъруй ранд се алкътуеще нумеле персоанеи деспре каре ворбеск орi къруя и-с лкинате стихуриле.

**) Муза есте окротитоаря стихурилор (а поезiей) дупъ л кинуиря векилор гречi. Парнасул—локуинца музей. Арфа-инструмент де музикъ, ку каре кжнта кжнтърецiй гречилор кантече л стихурй.

Іерархул ѧй хрънеще ши-нбраце ѧй купринде.
Тъман де унде-шй варсъ Тирасул *) апа луй
Ши унде се ащерне ѧ валурй Нѣгра Маре,
Іерархул прослъвит-ау ѧ слава Домнулуй
Епархія са ноу ѧ ларга депъртаре.
Куноаще фъптуиря луй Гавріил Полтава;
Зълогул феричирій, че-акум о мощенеще
Авут-ау Кіул мѫндру, дин векурй крещинеск
Ръсунъ а Луй славъ, че вечник ѧфлореще,
Хиритисиря дѫнду-й,—ши-н грай молдовенеск.

Анул 1817.

Студент ал академіей дин Кіев.

Ал. Мат—чй.

*) Нумиря веке а Ништрулуй.

Оттиски изъ журнала «Луминаторулъ» за Августъ, Сентябрь, Октябрь и Ноябрь [illegible] годъ.